

HRVATSKI *glasnik*

Godina XXX, broj 18–19

14. svibnja 2020.

cijena 200 Ft

FOTO: BRANKA PAVIĆ BLAŽETIN



Državna matura iz hrvatskog jezika i književnost



Godišnje izvješće hrvatskog glasnogovornika za 2019. godinu 4. – 7. stranica



Dani hrvatskoga jezika 10. – 11. stranica



Kulturno društvo Kerestur pomaže u pandemiji 21. stranica

Funkcionirati kao cjelina

U posljednje vrijeme sve se vrti oko jednog sićušnog bića, koje znanost zapravo ni ne smatra živim bićem, jer mu je za život potreban domaćin, drugo živo biće. Naravno, radi se o virusu, točnije o novom koronavirusu COVID-19, koji je ubrzanim širenjem i teškim komplikacijama kod zaraženih zaprepastio cijelu zemaljsku kuglu. Strah od masovne zaraze promijenio je cijeli svijet. Novi virus primorao je ljude na promjenu dosadašnjeg načina življenja i obustavu intenzivne proizvodnje, što je dovelo do smanjenja ispuštanja štetnih plinova koji zagađuju prirodu. Kaže se da u svemu lošem ima nečeg dobrog, i doista je tako: za svega mjesec dana Zemlja je počela lakše „disati“, a znanstvenici potvrdili da su se prirodne vode i zrak u Kini i Italiji uvelike pročistili. Tamo gdje ih u posljednje vrijeme nije bilo ponovno su se pojavile životinje. Možda je virus potaknuo ljude da razmisle koliko su zanemarili prirodu u kojoj žive, iskoristivši njezine resurse gotovo do „zadnje kapi“, ne mareći za njezine potrebe, obnovu i opstanak. Čovjek je proširivanjem svog „posjeda“ i povećavanjem proizvodnje radi zadobivanja što većeg broja dobara prirodi oduzimao sve više prostora, oblikujući je po volji, iskorištavajući njezine resurse i ograničujući joj mogućnosti obnove, zatvorivši je time u „karantenu“, bez slobode kretanja. No ovaj put ispalo je obrnuto, virus ograničava kretanje ljudi i stavlja ih u karantenu, a priroda dobiva veću slobodu i počinje se obnavljati. Virus nas je prisilio na veću disciplinu i samokontrolu, naučio nas da budemo sabrani i doista poštujemo pravila te shvatimo koliko je važno brinuti se i pomagati. Možda je korona-kriza pravo vrijeme za preispitivanje potrošačkog društva, u kojem možemo spoznati krhkost sustava. Protiv sadašnjeg neprijatelja, virusa COVID-19 uvode se mjere diljem svijeta: vidimo da se svijet, ako to hoće, zaista može pokrenuti, jer svima je jasno da se protiv ovakve zaraze ne možemo boriti pojedinačno, već moramo funkcionirati kao cjelina. Vjerujem da će iznalaženje načina izlaska iz korona-krize istodobno omogućiti i izlazak iz drugih kriza, na primjer one klimatske te predstavljati predložak za rješavanje brojnih problema.

Beta

Glasnikov tjedan

Predsjednik Odbora za Hrvate izvan Republike Hrvatske Božo Ljubić u svom izlaganju na tematskoj sjednici Odbora za Hrvate izvan Republike Hrvatske „Hrvatska manjina u Europi“ istaknuo je činjenicu kako

Hrvatska od osamostaljenja kontinuirano bilježi napredak u ostvarivanju prava i davanju podrške hrvatskoj nacionalnoj manjini u Europi, i to uspostavljanjem sveobuhvatnog institucionalnog okvira za rješavanje pitanja koja se tiču Hrvata izvan Republike Hrvatske, napose pitanja hrvatske nacionalne manjine, što je, kako je rekao, posebno vidljivo u posljednje četiri godine. „Ova tematska sjednica jedna je u nizu održanih tematskih sjednica Odbora koje su organizirane u zadnje tri i pol godine i koje o tome svjedoče“, rekao je Ljubić, a donosi se u priopćenju sa sjednice. Naglasio je kako je cilj ove sjednice da se od predstavnika hrvatske nacionalne manjine u Europi čuju problemi i izazovi s kojima se susreću, te se žele pronaći najbolji prijedlozi za njihovo rješavanje, na temelju kojih će se donijeti zaključci, kako bi se uputili na razmatranje i usvajanje svim nadležnim državnim institucijama.

Na istoj sjednici potpredsjednik Hrvatskoga sabora akademik Željko Reiner istaknuo je kako se razina manjinske zaštite smatra izrazom demokratičnosti neke države. Kazao je kako je položaj i status pripadnika hrvatske nacionalne manjine različito uređen u pojedinim državama. Opseg i razina tih prava vrlo su različiti, budući da još uvijek ne postoje čvrsti i obvezujući međunarodnopravni dokumenti iz područja zaštite nacionalnih manjina. No, razina manjinske zaštite smatra se izrazom demokratičnosti neke države. Republika Hrvatska zasigurno prednjači u Europi kad je u pitanju zaštita prava nacionalnih manjina. Stoga je Hrvatskoj izuzetno važno da je pitanje hrvatske manjine visoko na dnevnom redu u 12 europskih zemalja. „Voljeli bismo da se riješi pitanje prizna-

vanja hrvatske nacionalne manjine u Republici Sloveniji. I ja sam osobno o tome više puta razgovarao s predsjednicima slovenskog parlamenta tražeći da, ako već ne žele dati prava kao talijanskoj i mađarskoj manjini, Hrvatima daju prava barem onakva kakva su dali Romima. Iako Hrvati u Republici Bugarskoj i u Republici Sjevernoj Makedoniji nisu formalno priznati, postoje bilateralni sporazumi između dviju država o obostranoj zaštiti nacionalnih manjina. Također, Hrvatska se već dulje vrijeme zalaže da predstavnik Hrvata u mađarskoj Narodnoj skupštini dobije pravo glasa, a ne da bude predstavljen samo na razini glas-

„Hrvatska od osamostaljenja kontinuirano bilježi napredak u ostvarivanju prava i davanju podrške hrvatskoj nacionalnoj manjini u Europi.“

novogovornika bez prava odlučivanja u parlamentu. Sva ova i brojna druga pitanja od velike su važnosti za Republiku Hrvatsku koja kroz određene mehanizme poput međuvladinih mješovitih odbora za zaštitu nacionalnih manjina i Savjeta Vlade Republike Hrvatske za Hrvate izvan Republike Hrvatske nastoji sačuvati lanac povjerenja i suradnje između Hrvatske i Hrvata u drugim zemljama, te u dijalogu s drugim vladama postići maksimalan učinak za dobrobit hrvatske manjine. Iskoristio bih ovu priliku i pohvalio napore državnog tajnika Zvonka Milasa i Središnjeg državnog ureda za Hrvate izvan Republike Hrvatske koji svojim programom i aktivnostima potiču jaču suradnju hrvatske manjine s matičnom državom poput razmjene učenika i studenata, njihovih posjeta domovini i razvijanjem programa za djecu i mlade. Programi Središnjeg državnog ureda poput projekta „Korijeni“ i projekta „Domovina“ od velikog su kulturnološkog, gospodarskog, ali i emotivnog značaja za sve nas“, kazao je Reiner.

Državni tajnik Zvonko Milas istaknuo je: „S tri milijuna kuna 2016. godine došli smo do sedam milijuna kuna 2020. godine u mandatu ove Vlade, gledajući sredstva koja isključivo namijenjena pripadnicima hrvatske nacionalne manjine, a tu su i drugi natječajni okviru, poput Javnog poziva za prijavu posebnih potreba i projekata od interesa za Hrvate izvan RH. No, najvažnije je poboljšanje komunikacije i suradnje s pripadnicima hrvatske nacionalne manjine iz svih 12 država i jačanje međusobnog povjerenja“.

Branka Pavić Blažetin

Dodijeljena operativna potpora za 2020. godinu

Hrvatskim udrugama dodijeljeno pedesetak milijuna forinti operativne potpore

Na mrežnoj stranici fonda „Gábor Bethlen“ pod brojem NEMZ-CISZ-20 objavljena je odluka o dodjeli operativne potpore za rad narodnosnih civilnih udruga u 2020. godini. Potpora se isplaćuje sa svrhom podupiranje rada civilnih organizacija, ponajprije radi ostvarivanja i očuvanja narodnosnog identiteta, njegovanja materinske riječi, običaja, duhovne i materijalne kulture te zastupanja narodnosnih interesa.

Na prijedlog Narodnosnog odbora za potpore ministar u Uredu premijera donio je odluku o isplati potpore narodnosnim udrugama u Mađarskoj, među kojima se nalaze i hrvatske organizacije. Prestigle natječaje ocijenio je odbor u čijem je radu sudjelovala zamjenica predsjednika HDS-a Angela Šokac Marković i deveteročlano tijelo u kojem je član i parlamentarni glasnogovornik Hrvata u Mađarskoj Jozo Solga.

Pod oznakom NEMZ-CISZ-20 u kategoriji „proračunske potpore narodnosnim civilnim udrugama“ potpora je dodijeljena niže navedenim organizacijama (potpuni popis svih korisnika potpore iz ove kategorije pronađite na poveznici <https://bgazrt.hu/nemzetisegi-tamogatasok-2020-evi-dontesi-listak>).

Dodijeljeno je ukupno 500 000 000 Ft potpore, pri čemu se apliciralo za pojedinačne iznose od 300 000 do 5 000 000 Ft.

Na natječaj su se prijavile ukupno 32 hrvatske udruge u Mađarskoj. Potporu su dobili svi formalno ispravni natječajci (njih 31), dok je jedan odbijen. Najveću potporu dobio je Savez Hrvata u Mađarskoj u iznosu od 4 850 000 Ft.

ALJMAŠ –Udruga bunjevačkih Hrvata, operativna potpora: 1 900 000 Ft;

BAJA – Udruga „Čabar“, potpora za priredbu „Bunjevačka raspoloženja“: 1 100 000 Ft;

BUDIMPEŠTA – Udruga Hrvatski folklorni centar „Luč“, operativna potpora: 1 000 000 Ft;

PEČUH – Udruga baranjskih Hrvata, operativna potpora: 1 000 000 Ft;

VRŠENDA – Kulturna i vjerska udruga vršendskih šokačkih Hrvata, operativna potpora: 2 200 000 Ft;

SEGEDIN – Hrvatsko-mađarska kulturna udruga „Andrija Dugonić“, operativna potpora: 557 650 Ft;

MOHAČ – Mohačka šokačka čitaonica, operativna potpora: 2 900 000 Ft;

PEČUH – KUD Tanac, operativna potpora: 3 900 000 Ft;

POGAN – Hrvatska narodnosna udruga Pogan, operativna potpora: 2 200 000 Ft;

SERDAHEL – Serdahelska kulturna i sportska udruga, potpora za njegovanje baštine pomorskih Hrvata: 2 500 000 Ft;

PEČUH – Lovačka, kulturna i gastronomska udruga pečuških i baranjskih Hrvata, operativna potpora: 1 500 000 Ft;

KUKINJ – Hrvatska kulturna udruga „Ladislav Matušek“, potpora za unapređenje kulturno-umjetničkih djelatnosti i proširenje repertoara: 2 200 000 Ft;

ŠELJIN – Folklorna udruga „Zlatne noge – Arany Lábak“, potpora za njegovanje plesne tradicije: 360 000 Ft;



SAMBOTEL –Hrvatska kulturna i vjerska udruga Sambotel, operativna potpora: 1 348 150 Ft;

BUDIMPEŠTA – Savez Hrvata u Mađarskoj, operativna potpora: 4 850 000 Ft;

KOLJNOF – Koljnofska hrvatska udruga, operativna potpora: 2 900 000 Ft;

HRVATSKI ŽIDAN – Društvo Gradišćanskih Hrvatov u Ugarskoj, operativna potpora: 3 400 000 Ft;

ŠOPRON – Kulturna udruga šopronskih Hrvata, operativna potpora: 900 000 Ft;

BUDIMPEŠTA – Udruga Hrvatska izvorna folklorna skupina, operativna potpora: 1 182 000 Ft;

KOLJNOF – Udruga „Hrvati – Horvátok“, operativna potpora: 900 000 Ft;

SANTOVO – Državna udruga šokačkih Hrvata, potpora za njegovanje šokačke baštine i uključivanje mladih naraštaja: 2 500 000 Ft;

KERESTUR – Udruga Hrvata Zapadne Mađarske, operativna potpora: 400 000 Ft;

ŠOPRON – Matica hrvatska Šopron, operativna potpora: 900 000 Ft;

ŠOPRON – Udruga Čakavska katedra, operativna potpora: 900 000 Ft;

KOLJNOF – KUME Etno-memorijalni i informacijski centar, Zaklada „Za gradišćanske Hrvate“, operativna potpora: 900 000 Ft;

SALANTA – Kulturna udruga Marica, operativna potpora: 2 400 000 Ft;

KERESTUR – Kulturno društvo Kerestur, za priredbu „Svi zajedno“: 1 600 000 Ft;

PUSTARA – Zaklada „Za Dom sela“, potpora za očuvanje hrvatske baštine: 2 400 000 Ft;

NAGYATÁD – Hrvatska kulturna udruga, operativna potpora: 1 000 000 Ft;

PEČUH – KUD „Vizin“, operativna potpora: 2 800 000 Ft;

KERESTUR – Udruga „Zrinski kadeti“, operativna potpora: 800 000 Ft;

KANIŽA – Udruga kaniških Hrvata, natječaj odbijen, operativna potpora: 0.

Pripremio: S.B.



Jozo Solga

PREDSTAVNIK HRVATA U MAĐARSKOM PARLAMENTU
GLASNOGOVORNIK

Godišnje izvješće predstavnik Hrvata u Mađarskom Parlamentu (za 2019. godinu)

Prema članku 21/B Zakona o pravima narodnosti br. CLXXIX. iz 2011. godine, u svojstvu predstavnika Hrvata u Mađarskom Parlamentu podnosim izvješće o svom radu, parlamentarnim aktivnostima u svezi narodnosti te donesenim zakonima i odlukama u 2019. godini. Sukladno Planu rada Hrvatske državne samouprave Izvješće je stavljeno na dnevni red prve **Skupštine** u 2020. godini.

Prošle godine održana su četiri **zasjedanja Parlamenta**. Proletno zasjedanje pauziralo je zbog kampanje izbora za članove Europskog parlamenta, dok je jesensko zasjedanje prekinuto na duže vrijeme zbog lokalnih izbora. Na kraju zasjedanja Parlament se kroz izvješće predsjednika Odbora osvrnuo na prve manjinske izbore i 25 godina postojanja manjinskih samouprava.

Odbor za narodnosti Mađarskog Parlamenta (u daljnjem tekstu: Odbor) prema predviđenoj zakonodavnoj dinamici i prioritetima narodnosnih zajednica usvojio je Plan rada za 2019. godinu. Nakon preuzimanja mandata u rad Odbora u ožujku se uključio predstavnik armenske zajednice.

Tijekom godine nije bilo drugih promjena u sastavu Odbora, koji je nastavio rad u tri pododбора:

- **Pododbor za nadzor**, koji prati provedbu, gospodarske učinke i deregulacijske procese u nadležnosti Odbora za narodnosti,
- **Pododbor za prosvjetu, kulturu i vjerska pitanja**,
- **Pododbor za samouprave, vanjsku politiku i proračun**.

Kao član uključen sam u rad **Pododбора za nadzor** i **Pododбора za proračun, samouprave i vanjsku politiku**. U ime Odbora, u svojstvu delegata s konzultativnim pravom nazočio sam sjednicama parlamentarnog **Odbora za proračun** i parlamentarnog **Odbora za zakonodavstvo**.

Odlukom Odbora osnovano je **povjerenstvo** za pripreme izmjena i dopuna Zakona o narodnosnim pravima u koje sam izabran za člana. Tijekom godine održano je više sjednica povjerenstva, koje se uključilo i u rad međuministarske koordinacije Vlade.

Prošle godine obilježena je 130. obljetnica osnutka **Interparlamentarne unije** (IPU – Mađarska je jedna od devet osnivača). Unutar unije djeluje i **Skupina prijateljstva Hu-Hr** – čiji sam dopredsjednik – koja je u 2019. godine radila na unapređenju međuparlamentarnih veza Mađarske i Hrvatske. Naša skupina pokrenula je inicijativu proglašenja Dana hrvatsko-mađarskog prijateljstva, o čemu sam razgovarao i s gospodinom **dr. sc. Gordanom Grlić-Radmanom**, ministrom vanjskih i europskih poslova Republike Hrvatske. Na prijedlog zastupnika i uz potporu Skupine mađarski Parlament 2020. proglasio je „**Spomen-godinom Nikole Zrinskog Čakovečkog**“.

Tijekom 2019. održano je dvadeset sjednica Odbora, na kojima su razmotreni sljedeći zakoni i teme od važnosti za narodnosne zajednice:

1. ZAKONI

- T/5244: Prijedlog Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o vjerskim slobodama i vjerskim zajednicama br. CCVI. iz 2011. godine
- T/6322: Prijedlog Zakona o državnom proračunu za 2020. godinu
U više navrata raspravljalo se o prijedlozima u svezi proračunskih stavki koje se tiču narodnosti te nacrtu Priloga 9 Zakona o državnom proračunu. Nažalost, kroz konzultacije s Ministarstvom financija i Uredom predsjednika Vlade nije postignut iskorak u području regulative koja uređuje gospodarske aktivnosti narodnosnih samouprava te propisa o isplati potpora po učinku. Nisu povećane potpore za rad državnih samouprava, medija i narodnosnih institucija. Možemo biti zadovoljni što je osigurana potpora za redovito izdavanje Zornice nove, a rezerviranja sadrže izvore za posebne projekte i ulaganja.
- T/6361: Prijedlog Zakona o izmjenama i dopunama osnovnih Zakona o državnom proračunu za 2020. godinu

Adresa/Postaćim: 1055 Budapest, Széchenyi rkp. 19 | Horvát Ház – 7621 Pécs, Jókai tér 11.
E-mail: szolga.jozsef@parlament.hu | jozosolga@gmail.com
Mob.: +36 30 566 8191 | +36 30 459 1897

- T/6351: Prijedlog Zakona o izmjenama i dopunama Poreznog zakona i relevantnih zakonskih propisa
- T/6457: Prijedlog Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o pojedinim propisima o javnom obrazovanju i distribuciji udžbenika br. CCXXXII. iz 2013. godine
- T/7556: Prijedlog Zakona o provedbi Zakona o državnom proračunu za 2018. godinu br. C. iz 2017. godine
- T/7843: Prijedlog Zakona o strukovnom obrazovanju
- T/8014: Prijedlog Zakona o provedbi Zakona o strukovnom obrazovanju
- T/8016: Zakon o izmjeni pojedinih zakonskih propisa o radnim procesima kotarskih Ureda
- Prijedlog izmjene Zakona o javnom obrazovanju br. CXC. iz 2011. godine
Kroz rasprave o zakonu uspjeli smo postići proširenje stipendija na studente narodnosnog učiteljskog i nastavničkog smjera te omogućiti povišicu narodnosnog doplatka u hrvatskim školama i vrtićima.
- T/8044: Prijedlog Zakona o izmjenama i dopunama pojedinih zakona o radu Parlamenta i pravnom položaju zastupnika te H/8042: Prijedlog izmjene Odluke o poslovniku Parlamenta br. 10/ 2014.(II.24).
Inicijativa o radu Parlamenta i izmjeni Poslovnika unaprijedila je mogućnosti sudjelovanja i proširila prava predstavnika narodnosnih zajednica u radu Mađarskog Parlamenta. Na zahtjev Odbora pripremio sam mišljenje o prijedlozima i na plenarnoj sjednici Parlamenta iznio stajalište Odbora.

2. PARLAMENTARNE ODLUKE

- H/3606: Prijedlog odluke o Izvješću o položaju nacionalnih manjina u Mađarskoj (razdoblje veljača 2015.- veljača 2017.)
- H/6544: Prijedlog odluke o prihvaćanju izvješća o aktivnostima pravobranitelja i zamjenika pravobranitelja za 2017. godinu
- H/6545: Prijedlog odluke o prihvaćanju izvješća o aktivnostima pravobranitelja i zamjenika pravobranitelja za 2018. godinu

3. ODBOR JE U OKVIRU SVOJIH RADNIH AKTIVNOSTI RASPRAVLJAO O SLJEDEĆIM TEMAMA:

- Delegiranje člana u Odbor za zaštitu autohtonih mađarskih proizvoda – Hungaricum (Varga Szimeon)
- Pripreme za narodnosne izbore 2019. godine
- Izvješće o pripremama za održavanje 52. Međunarodnog euharistijskog kongresa u Budimpešti
- Turistički posjeti Parlamentu iz narodnosne perspektive
- Izvješće o napretku rada na prikupljanju podataka o narodnosnim odgajateljima, učiteljima i nastavnicima
- Obavijest o proširenju i objavi narodnosnih studentskih stipendija za 2019. godinu
- Obavijest o promjenama u sustavu narodnosnih potpora
- Obavijest o pripremama izmjene zakona o javnom obrazovanju i narodnosnim pravima
- Prijedlog o povišici narodnosnog doplatka za prosvjetne radnike

Odbor je putem sjednica pododbora pribavio sljedeće informacije:

- izvješće Revizije državnog proračuna (ÁSZ) o nadzorima unutar narodnosnih zajednica
- obavijest nadležnog Ministarstva o stanju narodnosnog visokog školstva i jezičnog obrazovanja
- izvješće društva BGA Zrt. o aktivnostima društva i iskustvima u svezi narodnosnih natječaja

4. ODBOR JE OBAVIO SLJEDEĆA SASLUŠANJA:

- Saslušanje kandidata za novog **pravobranitelja** (dr. Ákos Kozma)
Odbor je podržao imenovanje kandidata.
- Saslušanje kandidatkinje za **zamjenicu pravobranitelja** za narodnosti (dr. Erzsébet Sándor dr. Szalayné)
Odbor je podržao imenovanje kandidatkinje.
- Saslušanje ministra zaduženog za narodnosnu politiku, **zamjenika predsjednika Vlade** dr. Zsolta Semjéna o provedbi narodnosne politike u Mađarskoj

Adresa/Postaćim: 1055 Budapest, Széchenyi rkp. 19 | Horvát Ház – 7621 Pécs, Jókai tér 11.
E-mail: szolga.jozsef@parlament.hu | jozsolga@gmail.com
Mob.: +36 30 566 8191 | +36 30 459 1897

U ime parlamentarnog Odbora sudjelujem u radu **Odbora za narodnosne potpore**, koji je zadužen za izradu preporuka Uredu predsjednika Vlade u svezi odlučivanja o narodnosnim natječajima, na temelju kojih se konkretiziraju odluke o dodjeli potpora. Na sjednici Odbora 25. veljače 2019. godine izabran je novi predsjednik, usvojen novi Poslovnik te su izglasani prijedlozi o potporama za pojedine narodnosne organizacije (NEMZ-KUL, NEMZ-CISZ, NEMZ-TAB, NEMZ-PED). Od prošle godine izdvojeni su izvori za romsku zajednicu, potpore isplaćuje društvo BGA Zrt. u okviru zasebnog postupka. Na zahtjev hrvatskih samouprava i nevladinih udruga tražio sam povećanje bodova za dodjelu potpore po učinku, pri čemu sam iznio primjedbe u svezi ocjenjivanja narodnosnih natječaja.

Važniji sastanci i događanja:

Povodom otvorenja učeničkog doma Mađara u Republici Hrvatskoj održan je radni **sastanak premijera Mađarske Viktora Orbána i premijera Republike Hrvatske Andreja Plenkovića**. Kao član delegacije nazočio sam sastanku dvojice premijera u Osijeku, 28. studenog 2019. godine.

U društvu predsjednika HDS-a Ivana Gugana sudjelovao sam na svečanom ručku koji je priredio **predsjednik Mađarske** gospodin **János Áder**, na koji su se odazvali i drugi narodnosni čelnici.

Tijekom prošle godine nastavio sam dosadašnju dobru **suradnju s hrvatskim diplomatskim zborom** u Mađarskoj, **Veleposlanstvom RH u Budimpešti** i **Generalnim konzulatom RH** u Pečuhu. Redovito konzultiram s njegovom ekscelencijom veleposlanikom RH u Budimpešti **Mladenom Andrićem** i generalnim konzulom RH u Pečuhu **Dragom Horvatom** o međudržavnim odnosima i prekograničnoj suradnji. Ove godine sastao sam se i s gospodinom državnim tajnikom Zvonkom Milasom, voditeljem Središnjeg državnog ureda za Hrvate izvan Republike Hrvatske i njegovim suradnicima.

Uspostavljena je suradnja s državnim tajnikom za političke poslove Ministarstva vanjskih i europskih poslova RH **Zdravkom Bušić** glede položaja hrvatske zajednice u Mađarskoj i aktualnih političkih pitanja.

Tijekom godine odvijale su se pripreme za **XV. sjednicu Hrvatsko-mađarskog mješovitog odbora za manjine**. Mađarska strana održala je pripremnu sjednicu, a održane su i redovite konzultacije. Na poziv povjerenika ministra za razvoj mađarske politike susjedstva gospodina Ferenc Kalmára, u društvu predsjednika HDS-a Ivana Gugana i predsjednika Saveza Hrvata u Mađarskoj Jose Ostrogonca kao članovi mađarske delegacije 12. prosinca 2019. godine nazočili smo sjednici mješovitog međuvladinog odbora. Sjednica je okončana usvajanjem prijedloga i potpisivanjem zapisnika.

Na inicijativu Veleposlanstva Republike Hrvatske u Budimpešti organiziran je susret s državnim tajnikom Ministarstva znanosti i obrazovanja RH gospođom **Sanjom Puticom**. Državna tajnica 10.-12. studenog 2019. boravila je u radnom posjetu Budimpešti. Tijekom boravka u Budimpešti državna tajnica pregovarala je s državnim tajnikom Miklósem Soltészom, predsjednikom HDS-a **Ivanom Gaganom**, ravnateljima hrvatskih dvojezičnih škola u Mađarskoj, pročelnicima odsjeka za kroatistiku i lektorima hrvatskog jezika. Za vrijeme njezinog boravka raspravljali smo o temama poput obnove nastave hrvatskog jezika i udžbenika te slanja gostujućih profesora iz matice. Nakon sastanka državna tajnica je posjetila kabinet glasnogovornika i obišla Parlament.

U izdašnu pomoć generalnog konzula RH u Pečuhu gospodina Drage Horvata kabinet glasnogovornika sudjelovao je u pripremi projektnih ideja u sklopu javnog poziva **natječaja Interreg HU-HR**. Uspostavljeni su kontakti i povezane hrvatske kulturne ustanove: **Hrvatski klub Augusta Šenoae** povezan je s **Općinom Štrigovom**, a potom i s **Općinom Čačinci**, a **Hrvatski kulturni i sportski centar Josip Gujaš Džuretin** i **Mjesna samouprava Martinaca** s **Općinom Velika**. Usto, kabinet je pružio pomoć i u pripremi projektnih ideja **Mjesne samouprave Starina** i **Općine Sopje** (Dravsko proljeće) te **Hrvatske samouprave Pečuha** i **Turističke zajednice Osječko-baranjske županije**. Uspješno su prijavljena četiri projekta, rezultati se mogu očekivati na proljeće 2020.

Na poziv ministrice s predsjednikom HDS-a boravio sam u Ministarstvu regionalnoga razvoja i fondova Europske unije, s ciljem iznalaženja rješenja za **financiranje energetske učinkovitosti zgrade odmarališta na Pagu**.

U okviru prekograničnih veza u Sopju je održan sastanak s čelnicima Virovitičko-podravске županije, gospodinom **Igorom Androvićem** i gospođom **Marijom Klement**.

U interesu proširenja kulturne autonomije i unapređenja rada hrvatskih obrazovnih ustanova dodijeljena je dodatna državna potpora **Osnovnoj školi i čuvarnici Mihovila Nakovića u Koljnofu** te **Umjetničkoj školi „Baranja“ iz Kukinja**. Odluku o dodjeli potpore u Parlamentu je u mojoj nazočnosti uručio državni tajnik Miklós Soltész.

Na zahtjev **Instituta za narodnosne i strane jezike** Visoke škole József Eötvös iz Baje vođeni su razgovori o promjeni ravnatelja instituta i jamstvima za očuvanje narodnosnih prioriteta.

U društvu predsjednika HDS-a Ivana Gugana i direktora društva Croatica neprofitni d.o.o. Čabom Horvatom sudjelovao sam na sastanku s državnim tajnikom **dr. Csabom Latorcaijem**, gdje je razmotreno stanje **proširenja i obnove školskih centara u Pečuhu** i **Santovu** uslijed nedostatka izvora za financiranje iz europskih fondova (EFOP) i prodaje izdavačkih prava narodnosnih udžbenika.

Također u suradnji s predsjednikom HDS-a Ivanom Guganom tijekom godine pregovarao sam s tadašnjim dogradonačelnikom grada Pečuha, Lászlom Órijem o produžetku korištenja zgrade bivšeg Hrvatskog vrtića (adresa: 7627 Pečuh, ul. Nagy Lajos király 4).

Moja nadležnost obuhvaća i **društvenopolitičko područje**, pa sam 2019. provodio sljedeće aktivnosti:

- obavljao sam savjetodavne aktivnosti u svezi očuvanja hrvatskog narodnosnog obrazovanja pri preuzimanju **Narodnosne osnovne škole u Kemlji**,
- sudjelovao sam u **javnoj tribini** na poziv društva Croatica neprofitni d.o.o.,
- sudjelovao sam u **okruglom stolu** na poziv **koljnofske samouprave**,
- u pojedinim regijama **održao sam predavanja** u svezi priprema za narodnosne izbore,
- sudjelovao sam u **promociji knjige** „Josip Gujaš Džuretin: Mene su ljepote ostavile“ u Zagrebu na poziv Hrvatske matice iseljenika, kojoj sam nazočio sa suradnicima te sastanku s ministrom vanjskih i europskih poslova RH gospodinom **Gordanom Grličem-Radmanom**,
- sudjelovao sam na tradicionalnom hrvatskom festivalu „**Ophodu Bušara**“ na poziv tadašnjeg gradonačelnika grada Mohača **Józsefa Szekóa**, gdje je održan međunarodni sastanak na kojem su sudjelovali predsjednik HDS-a te djelatnici Generalnog konzulata RH u Pečuhu,
- zajedno sa suradnicima sudjelovao sam na **Forumu srednjoeuropskih gospodarskih komora** u organizaciji Gospodarske komore Virovitičko-podravske županije, koji je upriličen povodom otvorenja novog sajmišta „**Viroexpo**“ u Virovitici,
- sudjelovao sam na tradicionalnoj **Salamijadi u Samoboru** u delegaciji grada Pečuha, koju je predvodio vijećnik Jozo Hari,
- u svojstvu gosta u društvu članka hrvatskih samouprava iz Podravine sudjelovao sam na tradicionalnim priredbama **Bošporijade i Dravskog proljeća**,
- u suradnji s direktorom društva Zavičaj d.o.o. Tiborom Radićem organizirao sam stručno putovanje **Inženjerske komore Šomođske županije** u Hrvatsku te službene sastanke,
- na poziv Pučkog visokog učilišta u Lakiteleku, u društvu Davida Gregeša, zamjenika voditelja Ureda Hrvatske državne samouprave posjetio sam **kamp hrvatsko-mađarske prevoditeljske radionice**, gdje sam održao predavanje o korištenju stručnih izraza u prevodjenju,
- u sklopu tradicionalne biciklijade „Cro-Tour“ održan je službeni sastanak s državnim tajnikom **Róbertom Zsigóm** i tadašnjim gradonačelnikom Baje, **Róbertom Fercsákom**,
- na poziv organizatora sudjelovao sam na polaganjima kamena temeljca **Kulturnog centra bačkih Hrvata u Baji i Doma hrvatsko-mađarske kulture u Semelju**,
- u društvu predsjednika HDS-a Ivana Gugana nazočio sam uvodnom izlaganju povodom otvorenja **festivala narodnosnih kazališta JELEN/LÉT**,
- u sklopu godišnjeg **stručnog usavršavanja prosvjetnih radnika** na otoku Pagu sudjelovao sam na predavanjima i vodio razgovor s **Gabriellom Hajnal**, ministarskom povjerenicom za Nacionalni kurikulum,
- u organizaciji Odbora sudjelovao sam na I. Državnoj konferenciji stipendista narodnosnog učiteljskog i nastavnčkog smjera, koja je održana u Gornjem domu Parlamenta,
- prema informacijama koje sam dobio od predstavnika hrvatske zajednice u Baćinu, uputio sam dopis lokalnoj samoupravi u svezi uvođenja **hrvatskog odgoja u mjesnom vrtiću**,
- na poziv predsjednika Nacionalnog izbornog povjerenstva sudjelovao sam u **svečanom imenovanju** zastupnika novoizabrane Skupštine HDS-a i **osnivačkoj sjednici**,
- na poziv slovačke zajednice održao sam **predavanje** o sustavu narodnosnih samouprava u Mađarskoj u nazočnosti predsjednika Saveza Hrvata u Mađarskoj, gospodina **Jose Ostrogonca**,
- na poziv organizatora sudjelovao sam na brojnim **kulturnim i društvenim priredbama**,
- inicirao sam sastanke i rasprave **na sjednicama hrvatskih samouprava**.
- na zamolbu naših ustanova i zajednica, kabinet glasnogovornika u više navrata organizirao je i snosio troškove **turističkog posjeta Parlamentu**,
- iz Ministarstva vanjskih poslova i trgovine dostavljeno mi je **enciklopedijsko izdanje** „Monografija o Mađarskoj“, koja je dostupna svim članovima zajednice u glasnogovorničkom kabinetu.

U obavljanju dužnosti pomagali su mi članovi glasnogovorničkog kabineta i savjetnici iz redova hrvatske zajednice.

Kao predstavnik Hrvata u Mađarskom Parlamentu, najtješnje surađujući s predsjednikom Hrvatske državne samouprave zastupao sam interese Hrvatske državne samouprave i zalagao se za dobrobit svih Hrvata u Mađarskoj.

U Budimpešti, 25. siječnja 2020. godine

Jozo Solga

Adresa/Postacím: 1055 Budapest, Széchenyi rkp. 19 | Horvát Ház – 7621 Pécs, Jókai tér 11.
E-mail: szolga.jozsef@parlament.hu | jozosolga@gmail.com
Mob.: +36 30 566 8191 | +36 30 459 1897

Povodom 100. godišnjice rođenja Stjepana Velina

Prisjećamo se osnivača i ravnatelja santovačke hrvatske škole

Prisjećanje na istaknute događaje i osobe koje su nas zadužile svojim životom i djelom sveta je dužnost nas osobno i cjelokupne zajednice. Santovački Hrvati ove godine prisjećaju se Stjepana Velina, pedagoga, pjesnika, istaknutog rodoljuba, kulturnog i društvenog djelatnika, osnivača i prvog ravnatelja santovačke Hrvatske škole. Nažalost, zbog epidemije koronavirusa i zabrane javnih okupljanja nije održano obilježavanje 100. obljetnice njegova rođenja, predviđeno u okviru ovogodišnje priredbe Dana hrvatskoga jezika u Santovu.



Učitelj Stipa (slijeva) i Stipan Sabovljević s osmim razredom početkom 1970-ih

Stjepan Velin rođen je 12. ožujka 1920. godine u Santovu. Nakon završetka tromjesečnog učiteljskog tečaja u Pečuhu, u rujnu 1946. godine, kao pomoćni učitelj zajedno s Markom Filakovićem vraća se u rodno selo, gdje osnivaju hrvatsku školu, a on postaje njezinim prvim ravnateljem. Ravnateljsku dužnost obnašao je u dva navrata, 1946.-1950. i 1953.-1961. godine. Pored školskog rada nastavio je s obrazovanjem, pa je tako prvo završio visoku učiteljsku školu, a potom diplomirao hrvatsko-srpski i mađarski jezik s književnošću na Filozofskom fakultetu Sveučilišta Eötvös Lóránd u Budimpešti, stekavši zvanje srednjoškolskog profesora. Od prvih godina učiteljskog rada pisao je i prevodio udžbenike. Kroz cjelokupan radni vijek predavao je hrvatskosrpski i mađarski jezik te književnost, a u santovačkoj školi radio je sve do 1980. godine.

Još kao mladić prevodi kazališne komade s mađarskog jezika, vodi mjesnu amatersku kazališnu skupinu i priređuje kazališne predstave, čime pridonosi buđenju nacionalne svijesti i njegovanju materinskog jezika. Desetljećima je bio marljivi



suradnik našega tjednika i godišnjaka te periodičnih etnografskih, književnih i povijesnih izdanja. Posebno ga je zanimala lokalna povijest, prikupljao je arhivsku građu, istraživao te objavljivao članke i znanstvene studije iz povijesti književnosti i etnografije. Bavio se i mađarsko-hrvatskim književnim vezama. Najplodnija područja njegova rada bila su prikupljanje kulturne baštine i narodnog blaga bačkih i baranjskih Hrvata, znanstvena istraživanja te objavljivanje i predstavljanje domaćih književnika od pisaca budimskog književnog kruga pa sve do bačvanskih književnika Ivana Antunovića, Stipana Grčića, Ante Miroljuba Evetovića, Mije Man-

dića i drugih. Bio je pokretač i prvi predsjednik našeg kluba, organizator edukativnih predavanja, a često se i sam nalazio u ulozi predavača.

Premинуo je 24. ožujka 1980. godine, sahranjen je na santovačkom groblju. Na njegovom nadgrobnom spomeniku stoji zapisano „Buditelj narodnosne svijesti i ljubitelj materinske riječi“, uz stihove Miroljuba Ante Evetovića „Rod će se katkad sjetit mene, i rake mi u groblju zelene“.



Prvi učitelji santovačke škole Marko Filaković i Stjepan Velin (zdesna)

Njegov rod 2004. godine u predvorju Hrvatske škole postavio mu je spomen ploču od bračkog kamena, koju je donirala Hrvatska samouprava budimpeštanskog XIV. okruga, na čelu s njegovom bivšom učenicom, pokojnom Marijom Gregeš.

Ne zaboravimo našeg učitelja Stipu, koji je mnogim naraštajima santovačke škole usadio ljubav i poštovanje prema materinskom jeziku, te osjećaj pripadnosti hrvatskome narodu, a svojim kulturnim radom doprinio spašavanju naše kulturne baštine od zaborava te očuvanju i jačanju hrvatskog identiteta santovačkih i bačkih Hrvata.

S.B.

Zajednička molitva „Zlatne krunice“ santovačkih Hrvata

Za sve oboljele i pogođene koronavirusom te prestanak epidemije

Zajednička molitva ima posebnu moć, a moli se na određenu nakanu. Budući da ovih tjedana okupljanja nisu moguća, moli se istovremeno po kućama, u krugu obitelji.

Na inicijativu pojedinaca santovački šokački Hrvati ujedinili su se u zajedničkoj molitvi. Tako se na blagdan Božjega milosrđa, u nedjelju 19. travnja, u zajedničku molitvu uključilo pedeset Hrvata, Santovčana i drugih. Kako saznajemo, pozivu su se odazvali Santovci od Ostrogonia i Budimpešte do Pariza. Zajednički se molila „Zlatna krunica“ za sve oboljele i pogođene koronavirusom i prestanak epidemije. Zajednička molitva ponovljena je i sutradan, 20. travnja. Utječući se Blaženoj Djevici Mariji, molilo se deset molitva (klečeći), a nakon toga Zdravo Marijo (stojeći) prema molitveniku „Duhovna mana“ (Subotica, 1874.), to jest: „Molitve vrlo ugodne Blaženoj Divici Mariji, koje ako ko s pomnjom moli, trideset dana jedno za drugim upalivši sviču prid prilikom Gospinom ili za se, ili za drugoga molio bude, sve koće isprositi, ako bude što prosi, na slavu Božju i spasenje duše onoga, koji moli.“ Deset navedenih mo-



Stari Gospin kip na santovačkoj Vodici



Prizor uznesenja BDM s oltarske slike

litava nalazimo i u „Molitveniku i pjesmarici za Hrvate u Podravini Kraljica Krunice“ koju je sastavio vlč. Ladislav Bačmai, a objavo Župni ured Martinci-Lukovišće.

Na kraju se izmolila i molitva za preporuku prema „Duhovnoj mani“, sa zaključnim riječima: „O prislatka Majko Isusova! Koja si puna milosrđa za Tvoju neprocinjenu i neizrečenu čistoću, koju si imala prije porođenja, i u porođenju i posli porođenja, ja se nevoljan, poznavajući slabost svoju, koja je Tebi još bolje poznata, utičem da me stegneš pojasom Tvojim pričistim i čuvaš me u čistoći mojoj, a ovako živeći, vikovičnje spasenje po milosti Tvojjoj i tvojega pridragoga Sinka zadobiti mogu. Amen.“

S.B.

Cvjetnica u Santovu

Vjernici se uključili uživo u prijenos na Facebooku

Cvjetnicom ili Nedjeljom Muke Gospodnje, spomenom Isusovog slavnog ulaska u Jeruzalem, koji ujedno obilježava i početak njegove muke, 5. travnja započeo je Veliki tjedan, koji se još naziva i Tjednom muke ili Svetim tjednom. U tom se vremenskom razdoblju svi kršćani, pa tako i katolici prisjećaju posljednjih Kristovih dana, koje doživljavaju kroz liturgijsko uprisutnjenje njegovog vazmenog otajstva.

S obzirom na situaciju pandemije koronavirusa prema uputama Mađarske biskupske konferencije svi crkveni obredi u zemlji održavaju se u najužem krugu, bez nazočnosti vjernika. Tako su i vjernici Santovačke župe na Cvjetnicu, 5. travnja, misno slavje iz župne crkve Uznesenja Blažene Djevice Marije mogli pratiti uživo na Facebook profilu Marijanskog svetišta na santovačkoj Vodici (Vodica Máriakert Kegyhely Hercegszántó). Iako se nedjeljom redovito služe po dvije mise, zbog pandemije koronavirusa te zabrane javnog okupljanja iznimno je služeno jedno, dvojezično misno slavje. Bez fizičkog sudjelovanja vjernika, ali u duhovnom zajedništvu s njima svetu misu predvodio je santovački župnik Imre Polyák, a koncelebrirao njegov brat, đakon László Polyák. Na misi su blagoslovljene i vrbine grančice (mace), a svojom pjesmom i orguljaškom pratnjom obred je, kao i uvijek, uljepšao župni kantor Zsolt Sirok. U takvom sastavu otpjevana je i „Muka i smrt Gospodina Isusa Krista“ na mađarskom jeziku. Naime, crkveni zbor hrvatske zajednice u tak-



Misu bez vjernika predvodio je župnik Imre Polyák, do njega đakon László Polyák

vim uvjetima nije mogao otpjevati „Muku“, koja se s obzirom na više nego stoljetnu tradiciju, kao i svi glavni obredi u Velikom tjednu, ove crkvene godine trebala izvesti na hrvatskom jeziku. Podsjetimo da se „Muka G. Isukrsta za cvitnu nedilju, Math. XXVI-XXVII.“ pjeva prema tekstu iz molitvenika „Duhovna radost“, „molitvenika i pismarice za kršćansko-katolički narod, s odobrenjem duhovne oblasti u Kalači“, koji su sastavili nekadašnji dužnočki župnik Grgur Cserhádi i garski kantor Antun Priszlinger, a izdalo Društvo sv. Stjepana u Budimpešti kao izdavačka kuća rimske Apostolske Stolice. Prvi dio mise održan je na mađarskom, a drugi na hrvatskom jeziku.

S.B.

Dani hrvatskoga jezika

*„Jezikom čovjek otkriva svijet, imenuje ga i čini svojim.
Jezik je jedina i prava čovjekova domovina.“
(Josip Bratulić)*



Dani hrvatskoga jezika

U Hrvatskom vrtiću, osnovnoj školi, gimnaziji i učeničkom domu Miroslava Krležu u Pečuhu od 9. do 13. ožujka obilježeni su „Dani hrvatskog jezika“. I ovogodišnje „Dane“ obilježila su predavanja, radionice i natjecanja, kojima se htjelo ukazati na važnost i svu ljepotu materinskog jezika. Europska epidemija koronavirusa utjecala je na dio predviđenih programa, koji zbog nastale nastale situacije nisu održani.

Nakon svečanog otvorenja 9. ožujka nastupili su školski zbor, plesna skupina i orkestar te učenici 8., 9., 10., i 11., razreda. Učenike su pripremili profesori Marta Sándor Rohonczy, Grga Kovač, Marta Dervar Gergić, Gabi Kohut Várhelyi i Mirjana Bošnjak. Pjevački zbor uz pratnju orkestra izveo je i otpjevao „Vuzmeno kolo“, a školski plesni ansambl uz glazbenu pratnju školskog orkestra predstavio se sa splotom baranjskih plesova „Vesela je Šokadija“, „Pačići“ i „Bošnjačko kolo“, dok su zbor i orkestar zajedno izveli „Zelen orah“ i „Marica kolo“. Kroz kazivanje stihova učenici su se prisjetili najvažnijih postaja na dugom razvojnom putu hrvatskog jezika, književnosti i pisma, te njegove važnosti u očuvanju samobitnosti hrvatskog naroda kroz stoljeća. U sklopu recitala pjevala se pjesma „Od stoljeća sedmog“, jedna od najpopularni-

jih domoljubnih pjesama iz devedesetih godina dvadesetog stoljeća. Riječi i stihovi obuhvatili su raspon od za nas toliko vrijednog kamena Bašćanske ploče do stvaralaštva Josipa Gujaša Džuretina. Tekstove i prozu kazivali su učenici Péter Vég, Dorina Fekete, Branko Hahner i Emese Bödő. Na žalost, gosti iz varaždinske Druge gimnazije nisu došli, pa je izostala predviđena zajednička izložba dječjih radova dviju prijateljskih škola. U Pečuh nisu doputovali ni prijatelji iz pulske gimnazije, pa nije održana ni radionica koju su trebali voditi.

Drugi dan priredbe protekao je u znaku školskog natjecanja u kazivanju hrvatskih stihova i proze. Natjecali su se učenici svih uzrasta. Treći dan učenici 1.-4. razreda u Hrvatskom kazalištu u Pečuh uživali su u dječjoj predstavi „Kuhari“. Predstava je nastala prema tekstu Gorana Smoljanovića, koji potpisuje i režiju, a uloge dijele Ivan Pokupić, Dejan Fajfer i Goran Smoljanović. Kako kazuje autor i redatelj, predstava se temelji na principu didaktičkog kazališta i „slapstick“ komedije. Radnja je smještena u kuhinju „Krumpirov pir“, gdje slavni kuhar Aurelije Debelić s pomoćnikom Zdravkom neuspješno nastoji zadovoljiti prohtjeve prezahtjevnog gosta, pri čemu junaci upadaju iz nevolje u nevolju. Predstava kroz dramaturgiju obrađuje semantičko polje ku-



Djeca su uživala u programu



Program svečanog otvorenja Dana



Ester Tamaskó Baričević



Dušočki svatovi



Mladoženja s roditeljima



Vesele Dušnočanke



Učenici su stekli nova znanja



Vesela svadbena povorka



Najmlađi plesači dušnočkog KUD-a „Biser“

hanja s ciljem jačanja postojećeg, i u nadi stjecanja novog znanja o hrvatskom jeziku.

Isti dan u školskoj auli predstavili su se racki Hrvati iz okolice Kalače, a predstavlanje je popraćeno nastupom dušnočkog KUD-a „Biser“, koji je izveo racki svatovac. Koreografiju je uvježbao József Szávai, dok je o svadbenim običajima dušnočkih rackih Hrvata govorila Ester Tamaskó Baričević.

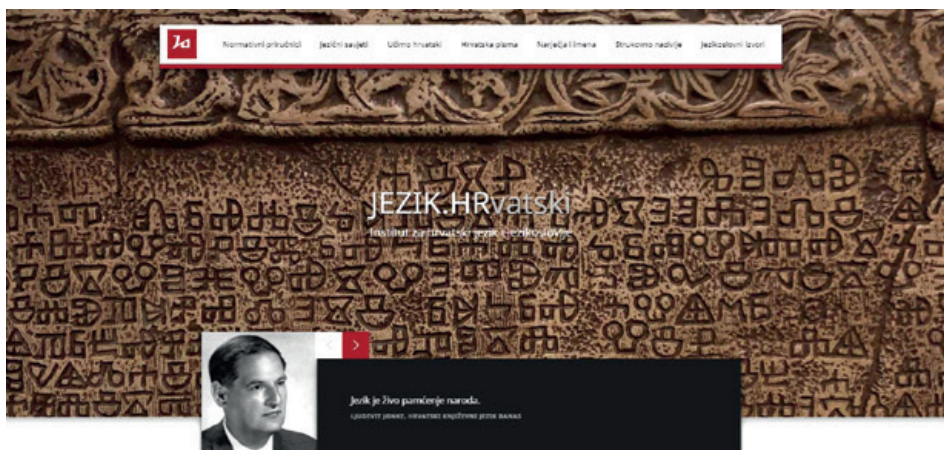
Predma predviđeno za 12. ožujka nije održano državno natjecanje osnovnoškolaca pod nazivom „Krležijada“, a otkazani su i programi predviđeni za 13. ožujka. Svečanost proglašenja rezultata pojedinih natjecanja održana je 13. ožujka, uz dodjelu nagrada i priznanja kazivačima stihova i ostalim vrijednim učenicima.

Branka Pavić Blažetin

Portal JEZIK.HRvatski

Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje, središnja nacionalna ustanova za istraživanje i očuvanje hrvatskoga jezika, pokrenuo je 21. ožujka 2020. portal *JEZIK.HRvatski* na adresi jezik.hr. Portal je zamišljen kao pomoć školarcima koji zbog pandemije nemaju fizičku nastavu, nego nastavu na daljinu. Osim školarcima, namijenjen je i svima zainteresiranima za hrvatski jezik i jezičnu kulturu.

Na portalu *JEZIK.HRvatski* mogu se pročitati najvažnije informacije o razvoju hrvatskoga jezika, hrvatskome standardnom jeziku i njegovu gramatičkome ustrojstvu te o hrvatskome kao zasebno južnoslavenskom jeziku. Na ovome portalu nalazi se i iscrpan pregled povijesnih i suvremenih gramatika, pravopisa, rječnika i jezičnih savjetnika hrvatskoga standardnog jezika. Suvremenim se normativnim priručnicima Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje – pravopisu, gramatici i rječniku – može pristupiti izravno na adresama pravopis.hr, gramatika.hr i



Naslovnica portala *JEZIK.HRvatski*

U odjeljku **Učimo hrvatski** dane su informacije o povijesti hrvatskoga jezika – o njegovu predstandardnome razdoblju, slovopisnoj reformi, obrazovanju i standardnome razdoblju. Najvažniji su događaji u razvoju hrvatskoga jezika prikazani na interaktivnoj vremenskoj lenti. Osim informacija o povijesti u ovome se odjeljku

najvažnijim spomenicima i spisima napisanim na tim pismima, mogu se pronaći i interaktivni sadržaji poput slagalice Bašćanske ploče ili Bašćanske ploče s točnim glagoljčnim prijepisom, transliteracijom i prijevodom na suvremeni hrvatski jezik. Glagoljčna slova, jedan od nezaobilaznih i jedinstvenih simbola hrvatskoga identiteta u Europi i svijetu, dio su svake pločice na portalu *JEZIK.HRvatski*.

U odjeljku **Narječja i imena** podaci su o osobnim imenima i prezimenima ljudi s popisima najčešćih imena, o imenima mjesta (s posebnim dijelom o egzonymima) te o imenima životinja. U tome odjeljku nalazi se poveznica na *Portal suvremenih hrvatskih osobnih imena* na adresi osobno-ime.hr s podacima o najčešćim imenima, ali i podrijetlu, imendanu i obliku imena u različitim jezicima za više od 1700 imena. Na stranici *Hrvatski u dijaspori* podaci su o hrvatskome jeziku izvan Hrvatske, a na stranici *Hrvatska narječja* opis je triju hrvatskih narječja s kartama i zanimljivostima. Na stranici *Jezik kao baština* opisuju se zaštićeni hrvatski govori, nabrajaju rječnici mjesnih govora, a rasprostiraju je mjesnih govora koji su zaštićeni kao



Vremenska lentica s najvažnijim događajima u razvoju hrvatskoga jezika

rječnik.hr, ali i preko portala *JEZIK.HRvatski* u odjeljku **Normativni priručnici**.

U odjeljku **Jezični savjeti** nalaze se adrese jezicni-savjetnik.hr i bolje.hr. Na prvoj adresi, u jezičnome savjetniku, mogu se pročitati savjeti koji se odnose na hrvatski standardni jezik, npr. piše li se *korona virus*, *coronavirus* ili *koronavirus*, je li pravilno *90-tak* ili *90-ak* i sl. Na adresi bolje.hr nalazi se portal *BOLJE je HRvatski* s prijedlozima hrvatskih zamjena za strane riječi i tuđice koje su neprilagođene ušle u uporabu u hrvatskome jeziku, pa se može pročitati napomena da je bolje reći *izvanredne vijesti* umjesto *breaking news* ili *slagalica* umjesto *puzzle*.

mogu pronaći igre i sadržaji za provjeru znanja na portalu *Hrvatski u školi*, a posebni sadržaji namijenjeni maturantima nalaze se na portalu *Hrvatski na maturi*. Na stranici *Hrvatski na internetu* dostupne su poveznice na obrazovne sadržaje za izvorne, ali i neizvorne govornike hrvatskoga jezika. Osim poveznica koje vode na sadržaje Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje, na toj se stranici mogu pronaći poveznice na sadržaje drugih obrazovnih i znanstvenih ustanova koje se bave hrvatskim jezikom.

Odjeljak **Hrvatska pisma** opisuje tri hrvatska pisma – glagoljicu, ćirilicu i latinicu. Uz podatke o pismima, njihovu pojavljivanju na hrvatskim prostorima te o

Trenutak za pjesmu

Ima tko laže,
Ima tko neće,
Vjetar će otpuhnuti
Prljavo smeće.

1989.

Đuro Pavić

Složi Bašćansku ploču

odaberite broj dijelova i započnite igru

broj dijelova u redovima: 4 broj dijelova u stupcima: 5

ukupan broj dijelova: 20

započni



© 2020 Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje

Slogalica Bašćanske ploče

kulturno dobro prikazano na interaktivnoj karti. Stručnjaci različitih struka nazive koji pripadaju njihovim strukama mogu pronaći na adresama *struna.ihji.hr* i *nazivlje.hr* u odjeljku **Strukovno nazivlje**. Na spomenutim stranicama dostupno je nazivlje za više od trideset struka, npr. anatomiju i fiziologiju, brodstrojstvo, matematiku, zrakoplovstvo i dr.

U odjeljku **Jezičoslovnici izvori** nalaze se poveznice na korpus *Riznica*, *Bazu frazema hrvatskoga jezika*, *Repozitorij*

metafora hrvatskoga jezika, *Kolokacijsku bazu hrvatskoga jezika* te *e-Glavu*, mrežni valencijski rječnik koji obuhvaća devetstotinjak glagola hrvatskoga jezika.

Portal *JEZIK.HRVatski* prilagodljiv je veličini zaslona, pa se može pregledavati i na računalima i na mobilnim uređajima, a Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje na ovoj će adresi i dalje objavljivati korisne savjete i rezultate stručnih projekata.

Maja Matijević

Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje

Povjesničar književnosti Csaba Kiss Gy. dobitnik odlikovanja Széchenyi

Predsjednik Mađarske János Áder povodom državnog praznika revolucije 1848.-1849. 15. ožujka 2020. dodijelio je visoka državna odlikovanja Kossuth i Széchenyi. Za postignuća u području umjetnosti i kulture odlikovano je sedamnaest osoba i jedan ansambl, dok je odlikovanje za znanstveni rad primilo dvanaest znanstvenika, među kojima je i povjesničar književnosti Csaba Kiss Gy. Svečano uručenje odgođeno je zbog izvanrednog stanja uslijed epidemije koronavirusa. Imena odlikovanih objavljena su u službenom glasilu Magyar Közlöny.



U prevoditeljskom kampu „László Németh”, s kćeri Lászlóa Németha

Mađarski parlament 25. siječnja 1990. godine usvojio je zakon o dodjeli odlikovanja Széchenyi, prema kojem se to visoko državno priznanje dodjeljuje za osobita, međunarodno priznata postignuća u znanosti, istraživanju, tehničkim inovacijama, zdravstvu, odgoju i obrazovanju. Dodjelu odlikovanja na preporuku nadležnog odbora uoči obilježavanja državnog praznika 15. ožujka mađarskom predsjedniku predlaže vlada. Kako se navodi u obrazloženju, Csaba Kiss Gy. dobitnik je nagrade za književnost „Attila József”, doktor znanosti i akademik Mađarske akademije znanosti te naslovni sveučilišni profesor Odsjeka za kulturnu povijest Instituta za povijest Filozofskog fakulteta Sveučilišta Loránd Eötvös u Budimpešti. Znanstvena karijera tog međunarodno priznatog istraživača srednjoeuropske kulture posebno je vrijedna za Mađarsku, prvenstveno zbog prinosu u usporedbi nacionalnih simbola i mitova mađarskog, poljskog, slovačkog i hrvatskog naroda.

Književnik i povjesničar književnosti Csaba Kiss Gy. između ostalog je i bivši profesor Katedre za hungarologiju Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu. Član je Mađarskog društva književnika i pravi zaljubljenik u hrvatsko-mađarske odnose. O tome svjedoče i njegovi samostalni radovi, „Srednja Europa, na-

rodi, manjine”, „Mi i susjedni narodi”, „Arijadna ili knjiga lutanja”, „Narodi i stereotipi - eseji od Jadrana do Baltika” i „Budimpešta-Zagreb: povratna karta”. Neka od tih djela prevedena su i na hrvatski jezik. Uredio je više i zbornika, od kojih se ističu godišnjak „Croato-Hungarica” o hrvatsko-mađarskoj državnoj zajednici te izdanja „Fiume/Rijeka i mađarska kultura”, „Mađarski pisci na Jadranu” i „Slike s Jadrana”. Organizirao je i sudjelovao u brojnim simpozijima o hrvatsko-mađarskim odnosima, a za vrijeme rada na zagrebačkoj hungarologiji tečno je naučio hrvatski jezik. Svojim pisanjem i životnim djelom Csaba Kiss Gy. znatno je doprinio zbližavanju kultura dvaju naroda. Dana 7. veljače 2018. godine u rezidenciji Veleposlanstva Republike Hrvatske u Mađarskoj u svojstvu izaslanika predsjednice Republike Hrvatske Kolinde Grabar-Kitarović hrvatski veleposlanik Mladen Andrić uručio mu je visoko priznanje Republike Hrvatske, Red hrvatskog pletera.

Čestitamo Csabi Kiss Gy. na visokom priznanju, želimo mu dobro zdravlje i još mnogo objavljenih naslova!

Kristina Goher



Santovo, divojke nakon nediljne mise travnja 1938. godine: Marija Sabovljević, Tonka Vakoš, Janja Bartulov, Janja Jelić, Marija Tomašević i Marta Velin
(Foto: Živko Mandić)

Hrvatski scenski umjetnik Stipan Đurić nudi pomoć školama u online nastavi

Hrvatskog scenskog umjetnika Stipana Đurića izvanredno stanje zateklo je u probama za novu operetu i pripremama za Smotru narodnosnih kazališta u Mađarskoj Jelen/Lét, a čekao ga je i nastup na svečanom Gala programu s predstavom Srpskog pozorišta „Laki morali“. Međutim, sve je odgođeno i odlučio se za samoizolaciju s obitelji.

Nakon proglašenja izvanrednog stanja u državi mnoga su komorna kazališta razmišljala o održavanju predstava, ali su ipak odustala zbog sigurnosnih razloga. Koliko god je bilo moguće redatelji kazališnih predstava održavali su čitaće probe kako bi se i time osigurala primanja za glumce i djelatnike. Nakon prekida kazališnih aktivnosti glumci su odlučili pomoći prosvjetnim radnicima, misleći pritom prvenstveno na nastavnike mađarskog jezika. Formirale su se Facebook grupe kazalištaraca, u kojima su glumci čitali remek djela mađarskih pisaca i pjesnika, a kazališta su u večernjim satima na internetu počela besplatno emitirati snimke predstava. Ali ni publika nije ostala nezahvalna, prijatelji kazališta masovno su se odrekli povrata novca za ulaznice otkazanih predstava. Stipan Đurić već se od početka pridružio drugim glumcima i čitao književna djela mađarskih autora. No nije zaboravio ni svoje hrvatsko podrijetlo, pa je kontaktirao budimpeštanski HOŠIG.



Učenje s Goranom

Stipanov sin Goran pohađa prvi razred osnovne škole, a njegova učiteljica i razrednica Snježana Baltin rado je prihvatila suradnju i redovito mu dostavlja gradivo. Kasnije se pridružio i drugi razred na čelu

s Katicom Šokac, a potom i nastavnica mađarskog jezika i književnosti Ilona Szatmári. Suradnja funkcionira vrlo jednostavno. Nastavno gradivo iz hrvatskog jezika i književnosti elektorničkom poštom dostavlja se glumcu Stipanu Đuriću na adresu gyurity@gmail.com, potom on vraća link tonskog zapisa koji se dijeli u razrednoj grupi. Hrvatski glumac Stipan Đurić poslao je okružnicu školama u kojima se predaju hrvatski jezik i književnost, do sada je suradnju zatražila jedino koljnofska Dvojezična čuvarnica i osnovna škola Mihovil Naković na čelu s ravnateljicom Agicom Sárközi. Pozitivna strana pandemije je što je obitelj Đurić na okupu, pa Goranu i maloj Jani nije jasno kako to da je tata cijeli dan kući i zašto se ne može na ulicu, u obližnji park ili na igralište. Nadamo se da će pandemija koronavirusa brzo okončati i da će se život postupno vratiti u normalan kolosijek, a Stipana Đurića moći ćemo uskoro gledati na kazališnim daskama. *Kristina Goher*

Objavljena knjiga Csabe Kiss Gy. „Rijeka i okolica u mađarskim putopisima iz 19. stoljeća“ („Fiume és környéke a 19. századi magyar útirajzokban“)

Povodom 75. rođendana povjesničara književnosti Csabe Kiss Gy. izdavačka kuća Nap Kiadó Kft. objavila je knjigu „Rijeka i okolica u mađarskim putopisima iz 19. stoljeća“ („Fiume és környéke a 19. századi magyar útirajzokban“), čija je suurednica Franciska Čurković-Major, redovna profesorica Katedre za hungarologiju Sveučilišta u Zagrebu. Izdanje je objavljeno povodom naslova Europske prijestolnice kulture, koji Grad Rijeka nosi 2020. godine. Zbirka mađarskih putopisnih crtica o Rijeci i okolici od kraja 18. do početka 20. stoljeća na 224 stranice donosi putopise Domokosa Telekija, Ferenca Császára, Mártona Diósyja, Józsefa Kolmára, Ottóa Hermana, Alberta Kenesseyja, Géze Kenedija, Ottmára Szinyeija, Viktora Garádyja, ulomke iz dnevnika Istvána Széchenyija i Lajosa Kossutha te pismo Lajosa Kossutha supruzi. U predgovoru pod naslovom „Čarolije Rijeke“ Csaba Kiss Gy. među ostalim piše: „U vrijeme nastanka ovih tekstova nedvojbeno je bilo sličnosti između Rijeke i Budimpešte, kako u modernoj gradnji, tako i u dinamičnom razvoju bez premca. Treba spomenuti i to da su mađarski suvremenici krajem XIX. stoljeća Rijeku u određenom pogledu smatrali bratskim gradom Budimpešte. Ta povezanost i danas postoji: Rijeka i budimpeštanska četvrt Csepel povezani su kao gradovi prijatelji.“ Epilog mađarskog izdanja i predgovor hrvatskog „Panonski glasovi“ napisao je Irvin Lukežić, redovni profesor Sveučilišta u Rijeci, koji među ostalim piše: „Mađare je oduvijek more privlačilo na jedan poseban, moglo bi se čak reći, pomalo i metafizički način, jer im se izdaleka, dok su još o njemu sanjali, činilo poput kakvog nestvarnoga privedenja, poput sna ili neke davno obećane ljepote za kojom su čeznuli.“ Djelo je ilustrirano suvremenim crno-bijelim fotografijama o gradu i može se naručiti na portalu izdavačke kuće Nap Kiadó Kft. www.napkiado.hu.



Kristina Goher

Načelnice, žene na obrambenoj crti III.

Žene, takozvani slabiji spol, i dovidob u mnogo čemu su dokazale svoju šikanost, snagu i odanost u različiti funkcija. U Gradišću sve skupa imamo na čelu gradišćanskih sel šest damov. Na jugu veljek tri, u Nardi, Petrovom Selu, Gornjem Četaru, na sredini u Vedešinu jednu, i na sjeveru dva, u Kemlji i Bizonji. Cilj naš je bio da u ovom i u prethodni broji našega lista predstavljamo nastalu situaciju u naši seli za vrime korona-križe i borbu naših liktaric, ke sad čvrsto stoju na prvoj obrambenoj liniji.

Katica Konzler, načelnica Gornjega Četara

„Morem reći da u Gornjem Četaru nisam opazila da bi bili ljudi uplašeni. Bila je čudakrat tema bolesti i to, što bi se moglo dogoditi, ali mislim da smo se dosta dobro baratali sa situacijom“, veli u uvodu našega razgovora lani odabrana načelnica, Katica Konzler, ka se je po čuda ljeti u jesen vratila iz Zalske županije, u svoje rodno selo. Kako doznajemo od nje, u ovom naselju sve skupa su bili osamdeset i četirmi iznad 65 ljet starosti, ali Seoska samouprava nije imala s njimi posebne brige, kad kupovina i nabavljanje vračtva je bilo rješeno u obitelji. Kad je 16. marcijuša vanredna situacija stupila na snagu, liktarica je veljek dala obavistiti Četarce s informacijskim listići, ponudila je kompjutere iz Kulturnoga doma za digitalnu nastavu, a i čuvarnica se je zaprla. Dobrovoljna ekipa je skupastala za



šivanje maskov i još ta tajedan u četvrtak je napravljeno 537 komadov za 480 stanovnikov, i dostavljeno svim, od male dice do najstarijih ljudi. Pokidob je četarska Gorica i turistička atrakcija, po načelničkoj ovlasti izdana je naredba da se ne smije posjećivati. „Bili smo načisto s tim, ako tamo neće biti put fizički zatvoren, ništa nismo učinili. Policija nije mogla dati ljude, tako smo ostali sami s tim pitanjem. Razgovarala sam s civilnim udrugama, prvenstveno s ognjogasci, a oni su na prvu rič cijeli vikend stražarili, a drugi vikend su u službu stali športaši. Mi imamo namjeru turistički razvijati naš vinograd, ali sad smo bili prisiljeni da ceste zatvaramo. Duboko se nadam da će se svi oprostiti i vratiti k nam“, povida nam koordinatorica Kriznoga štaba. Kad se pita, kako je primila ov novi izazov, odlučno kaže da kontaktirajući se s doktoricom i peljačem ustanovov, veljek se je smirila. „Sve je išlo svojim putem i rješavali smo sve, što smo mogli. Važno je bilo da ljudi nisu bili zastrašeni, i danas su oprezni, nosu maske i djelaju na svojoj zemlji i vrtu. Svakako moramo biti srični i gizdavi da naša županija nije bila u velikoj mjeri zaražena s virusom“, i to se mora naglasiti. Što pak naliže daljnje plane, obnavljaju se ceste, prvi dio Doma kulture (bivša zgrada pošte) i dva svlačionice, u tijeku je i nabava novih strojev za uredno održavanje sela. Predvidjeno je oblikovanje dičjega parka čuvarnice, a i obnova rukometnoga igrališća na školskom dvoru. I iz ovoga se vidi, kako se gradi bolja i lipša četarska budućnost uz dirigenciju nove načelnice.

Adrienn Dévényi, načelnica Vedešina



Vedešin, u snažnom objamljenju s Umokom stoji kot nepravilčno pozabljeni hrvatsko-kajkavski jezični otok, sa 450 stanovnikov. Glede virusa u rizičnu kategoriju iznad 65 ljet starosti, spada 96 ljudi. Med njimi su petimi-šestimi takovi, ki nimaju rodjake u selu, ali im daleko živi obitelj, za nje načelnica Adrienn Dévényi kupuje u bolti, drogeriji, preskrbi vračtvo, a javili su se pravoda i aktivisti za pomoć. „Vedešinci su se jako disciplinirano ponašali, obdržali su sve naredbe i zapovidi Ugarske vlade“, kaže liktarica, ka je za devetljetnim djelovanjem na Općini, lani, 13. oktobra, po prvi put nastala peljačica naselja. Ovu funkciju obnaša u punom statusu, jer je mišljenja da odgovorna zadaća potribuje cijelu peršonu. Školu i čuvarnicu u selu nimaju, mobilna pošta funkcionira, a bolta je otprta, od pondiljka do petka, svaki dan od 7-11 uri, a otpodne od 15 do 17.30 uri. Pri Općini sve skupa djelaju trimi (načelnica, pomoćnik ureda i seoski domar), zavolj pandemije nikogar nisu morali otpustiti. Maske su šile dobrovoljno, za dicu i posebno, dokle je Seoska samouprava osigurala materijal. „U susjednoj Austriji je zaposleno 30-40% aktivnih djelatnikov iz sela, ki svaki dan putuju na djelatno mjesto. Čudami su nas poiskali s pitanji takovi, ki u tudjini živu, ali ovde imaju svoje vlasništvo, da moru li dojt? Med njimi su i takovi ki su se odlučili da teške dane, tajedne i misece u zaprtosti će ovde izvisiti. Tako su čutili da ovde je mirnija i sigurnija situacija“, istakne liktarica i dodaje još da u Vedešinu, kot u mirnoj luki, nije bilo panike. Za informiranje stanovnikov na društvenoj mreži Facebooka osnovana je stranica „Hiddegység“/ Vedešin, ali informacijski listići, informativne table na području sela takaj služu za ispunjenje ove zadaće. U karanteni bili su, a i trenutačno su neke familije, ali olakšanje mjerov na seoski ulica nije tako spektakularno. Pokidob žitak i za vrime korona-križe stao nije, zastupničko tijelo Vedešina i dalje djela na naticanji, a skupa s aktivisti jako čuda činu za polipšavanje, uredno obdržavanje Farskoga parka. „Gizdavi smo da imamo ovakovo „duhovno mjesto, farski vrt žive vode, za koje će se vrijeda pripraviti i reklamne fotografije“, dodaje još prva žena Vedešina.

Tiho

Županijske Hrvatske samouprave Gradišćanskih Hrvatov

U razgovoru s predsjednici dvih županijov

Jedino je područje ovo, u cijeloj državi, na zapadnom dijelu Ugarske, koje veljek objami dvi županije kade živu, djeluju i imaju svoje zajednice Gradišćanski Hrvati. Na jesenski manjinski izbori ponovo su skupastala zastupnička tijela u Željeznoj i Jursko-mošonsko-šopronskoj županiji sa starim-novim predsjednici županijskih samoupravov. Tako Štefan Krizmanić, u Željeznoj županiji jur u trećem mandatu, a Štefan Kolosar u Jursko-mošonsko-šopronskoj županiji od samoga početka osnivanja stoji na čelu županijske Hrvatske samouprave. S njimi smo razgovarali....

Željezna županija, predsjednik Hrvatske samouprave Štefan Krizmanić: „Županijske Hrvatske samouprave, zapravo, si još svenek išću svoje mjesto u sadašnjoj politici!“

Na jesenski izbori u Željeznoj županiji za djelovanje u interesu hrvatskoga naroda su povjerenje dobili od glasačev pod predsjednikovanjem Židanca Štefana Krizmanića, Julija Bošić-Nemet iz Narde, Zoltan Keresteš iz Hrvatskoga Židana, Ivo Fucin iz Priske, Karol Meršić iz Kisega, Franci Jurašić iz Sambotela i Rajmund Filipović iz Petrovoga Sela. Na pitanje, kako teče u ovom sastavu djelovanje, predsjednik je rekao da županijske Hrvatske samouprave, zapravo, si još svenek išću svoje mjesto u sadašnjoj politici. Funkcije ova tijela nimaju, ali puno moru pomoći lokalnim hrvatskim samoupravam, ako uredno djelaju. Hrvatska samouprava Željezne županije gospodari jedno ljetu od kih 2 milijun Ft, dokle na bodovanju pri dodjeli državne potpore su ljetos dobili 47 bodov i 1 109 012 Ft, a lani za 44 bodov, duplo već pinez 2 143 856 Ft. „Ne razumimo, kako je ovo moguće, i nismo zadovoljni, ali ča moremo, kad za reklamaciju mjesta nij!“, čujemo od Štefana Krizmanića ki dodaje: „Mi smo prođuće ljetu jedan program isplanirali s Veleposlanstvom Republike Hrvatske u Ugarskoj, da najdemo takove učitelje u naše škole, ki bi došli iz Hrvatske ter bi ovde kot putujući pedagogi u svakom selu, jedan ili dva dane, boravili, podučavajući naše osnovnoškolare. Na te stroške smo i odvojili jednu svotu u našem županijskom budžetu. Ov predlog svi zastupnici podupiraju cijelim elanom i ufam se da će se moći od septembra i realizirati ova naša sanja“. Predsjednik tvrdi da podiljenje pinez za mjesne priredbe, potpora za različite festivale, spravišća ka skupadonesu naše ljude isto tako idu dalje, kot i prlje, samo za to je ljetos manje financijskih sredstav. Hrvatske samouprave naselj s područja županije i dovidob su se naticale s programi, pri kom je onda pomoćnu ruku ponudila u organizaciji i županijska Hrvatska samouprava. Takovi dogodjaji su svako ljetu npr. županijski Hrvatski bal, koji je, po broju diozimateljev, vik najveća zabava Gradišćanskih Hrvatov, ne samo u županiji, nego i u cijeloj regiji. Ovput su bili glavni organizatori Petrovišćani, a dođuće ljetu će na red zajti Židanci, čemu se posebno veseli Štefan Krizmanić, ki je u svojem rodnom selu i načelnik i predsjednik tamošnje Hrvatske samouprave. Po njegovom mišljenju ovo spravišće nije samo za Hrvate važno, nego za sve one ki su simpatizeri hrvatskoga folkloru i općenito hrvatske kulture, ali su pak jako dobri prijatelji Hrvatom ki i nosu u sebi hrvatski filing. U ovu brojidbu sliši i Katoličanski tabor Peruške Marije u Hrvatskom Židanu. Iako su skupaspravni u židanskoj lozi mladi ljudi iz okolnih hrvatskih i ugarskih naselj, sve programske točke tabora ne moru biti nariktani po hrvatski. Gra-

dišćanskim vjernikom osebujno su draga i važna hodočašća u Celje/Mariazell, to se organizira iz Ugarske jur od 1983. ljeta. „Svakom selu svoje je najvažnije, mislim ovde prvenstveno na kulturne i vjerske programe, a mi to moramo i nadalje potpirati. Ja bi rado vidio da bude direktnija i uža suradnja med našimi seli, od Petrovoga Sela sve do Koljnofa. Cilj bi bio, još gušće, skupno, prirediti programe i projekte. Nostalgičan sam u tom pogledu, kad sam ja mogao uvijek reći da u našoj mladosti skoro smo svakoga znali od Koljnofa do Petrovoga Sela. Iako nismo imali aute i ovaku veliku slobodu putovanja kot danas, još smo se međusobno poznavali. A sad naša mladina jako malo ide u druga sela, zato su i potribni skupni sastanki i za iskustvo i za znanje“ istakne Štefan Krizmanić. Nadalje je mišljenja da bi bilo neophodno djelati i na suradnji med dvimi županijskimi Hrvatskimi samoupravami u Gradišću, ali osnova toga je svakako suradnja sel. Negda davno su napravljeni početni koraki u sazidanju partnerstva Željeznožupanijske Hrvatske samouprave i Sisačko-moslavačke županije, ali polag Krizmanićeve riči, „ova partnerska povezivanja su uvijek politička pitanja.“

Za razliku od HS u sjeverno-gradišćanskoj županiji, u ovoj županiji Hrvatska samouprava ne dodiljuje vlašću nagradu za svoje zaslužne ljude, nego ima mogućnost nekoga preporučiti za županijsko odlikovanje: „Da naša samouprava osnuje jedno posebno odličje do toga još nismo došli, a mislim da jedna nagrada onda ima svoju vridnost, ako to malo ljudi dobije, i postoji jedan odbor koji za to odlučuje. Imamo županijsku nagradu „Augustina Pavla“ za narodnosti. Morebit bi se morali razmišljati na nekom novom načinu dodiljenja nagradov“, komentira županijski predsjednik. Iako u drugi regija spolom štemo, kako Hrvatske samouprave na županijskoj razini podiljuju i stipendije za hrvatske sridnoškolare i studente, k dotičnoj županijskoj samoupravi takova molba još nije došla. „Nisam suprot toga, ako bi gdo imao takov predlog, vjerojatno bi mogli i mi to rješiti, iako u svakom selu postoji Fondacija za školare, stipendiste. Medjutim, u ovom teškom času pandemije i zaprtosti, prvenstveni cilj nam je svim, ov teški period preživiti“, dodaje još predsjednik Hrvatske samouprave u Željeznoj županiji.

Jursko-mošonsko-šopronska županija, predsjednik Hrvatske samouprave Štefan Kolosar: „Zgodno bi bilo, ako bi mogle jednoč nešto skupa napraviti i dvi županijske Hrvatske samouprave...“

Po rezultati jesenskih narodnosnih izborov u županijskoj Hrvatskoj samoupravi četirmi su dostali svoje mjesto s liste Društva Gradišćanskih Hrvatov u Ugarskoj: Štefan Kolosar iz Unde, Atila



Sliva Štefan Kolosar i Štefan Krizmanić na Hrvatskom balu u Hrvatskom Židanu

Horvat iz Umoka, Marija Pilšić iz Vedešina i Jožef Tolnai iz Staroga Grada. Na skupnoj listi Društva Hrvati- Čakavske katedre su nut-ražali u ovo političko tijelo tri kandidati, dvi Koljnofke Marijana Pajrić-Frühwirth i Andrea Egrišić ter Balaž Martinšić iz Bizonje. Svi dobrovoljno djelaju, jedino im se putni stroški plaćaju, kad su sjednice uvijek održane u Juri.

„Od početka osnivanja hrvatskih samoupravov, znači sad jur 21 ljetu, dugo sam predsjednik i sam jako gizdav, aš i ovput sam bio jednoglasno odbran za peljača županijske Hrvatske samouprave. Morem reći da iz razliĉnih sel imamo predstavnike u našoj samoupravi, a ljetos smo imali samo jednu sjednicu u februaru. Mislio sam da ćemo početi naše djelo kot i dosidob, i kako dostanemo pinez, tako moremo potpirati po naticanji priredbe, programe, putovanja seoskih Hrvatskih samoupravov. Svako ljetu imamo kih 2,5- 3 milijun Ft u budžetu, a sad su došli van rezultati po državnom bodovanju potpore po učinku. Nisam zadovoljan, kako izgleda, sad ćemo dostati najmanje pinez, otkidob nek postoji županijska Hrvatska samouprava. S jednom riĉom, katastrofa!“, jada se Štefan Kolosar ki veli da prez pinez nije moguće ništa napraviti, ni podupirati hodočašća, kulturu ni folklorne festivale. Kako kaže, na početku je mogla županijska skupščina podupirati manjinsko djelo s pola milijun Ft, a sad već i te svote nij. Zato si najdu izvore kad tribi pomoć, tako je kad se držu Narodnosni dani u županiji, a polag toga Županijska skupščina je skočila i onda na pomoć, kad su morali smješćaj i jilo platiti delegaciji Zagrebaĉke županije. „Svakako je dobro imati službenu vezu s matičnom zemljom, zato smo se trsili da nam ostane veza na županijskoj razini sa Zagrebaĉkom županijom, ali nažalost, to je prošlo vrime. Iako bi imali mnogo zajedniĉkih temov i idejov, na sazidanje novoga prijateljstva sa službenim naglaskom, ĉini mi se, još ĉekati moramo. Tribali bi već suradnjov, ne samo na folklornom, nego i na vjerskom polju, ali isto tako i u obrazova-

nju“ istakne Štefan Kolosar i nastavlja, da na to je zato ponosan da svako gradišćansko-hrvatsko naselje u dotiĉnoj županiji ima svoje partnerstvo u Hrvatskoj. Od lani se moru diĉiti s prijateljskim društvom iz stare Domovine i Vedešinci i Hrvati Staroga Grada. Jursko-mošonsko-šopronska Hrvatska samouprava na kraju ljeta svenek se spomene na zaslužne Hrvate. Brojni aktivisti, pedagogi, školski direktori, peljaĉi kulturnih društav su na ta naĉin poĉašćeni. Štefan Kolosar jasno govori od toga, kako bi na red morali zajti konaĉno i mladji ljudi u dodiljenju priznanjev, ki nerijetko jur dvadeset ljet ili duglje dirigiraju muziĉke sastave, folklorne grupe. Hrvatska samouprava prije par ljet je dala krenuti na vlašći put kot samostalnu priredbu, gala-program gradišćanskih folklornih društav. Kao takova, bila je održana jur u Šopronu, a i u Koljnofu, a vjerojatno će se i dalje moći organizirati, kad su ti sastanki s folkloriši zvanaredno uspješni. Posebno pak onda, kad se pozovu društva i iz susjedne Austrije ter Hrvatske. Za kontakte hrvatskih samoupravov med dvimi županijami predsjednik tvrdi da su jako slabi, iako su sa zastupniki poznanstva duga i diboka. „U budućnosti skupa bi se morali potruditi da bude med nami još bolja suradnja da npr. na županijski Adventski koncert u Sambotel pozovu i druga naša županijska društva, ne samo iz Staroga Grada. A uz to, morali bi i mi organizirati takove priredbe, ke pokriju cijelu našu županiju, i polag ove folklorne gale. Zgodno bi bilo, ako bi mogle jednoĉ nešto skupa napraviti i dvi županijske Hrvatske samouprave, aš nismo daleko. Poznamo se i sa Židanci i Prisiĉani, otud sam imao i brojne tanĉoš. Tomu bi se najbolje veselio, kad bi se naše prijateljstvo raširilo i doneslo plod na ovom zapadnom dijelu orsaga, u korist svih nas, Gradišćanskih Hrvatov“, dodaje županijski predsjednik, ki je u svojoj Undi isto tako predsjednik Hrvatske samouprave, kot i peljaĉ Hrvatskoga kulturnoga društva Veseli Gradišćanci.

Timea Horvat

Prekrasne proljetnice u Podravini

Područje uz rijeku Dravu pripada Nacionalnom parku Dunav-Drava i prekograničnom Rezervatu biosfere Mura-Drava-Dunav, a ujedno je i sastavni dio ekološke mreže Natura 2000, koja obuhvaća najznačajnija područja za očuvanje ugroženih vrsta u Europskoj uniji, kao i njihova i staništa. Uz riječne obale protežu se poplavne šume, livade i močvarna staništa na kojima u proljeće cvjetaju prekrasne proljetnice, a među njima i kockavica te crnkasta sasa.

Kockavica je zaštićena Zakonom o zaštiti prirode i ugrožena djelovanjem čovjeka, uglavnom pretvaranjem njezinih staništa u obradive površine te intenzivnim iskorištavanjem nizinskih travnjaka i šuma. Senteš (Dravaszentés) je poznati lokalitet na kojem raste kockavica, čija je novčana vrijednost utvrđena u iznosu od čak 50 tisuća forinti. Kockavica je privlačna biljka, koja svojom ljepotom predstavlja pravi ukras proljetnih livada. U rano proljeće ona se razvija iz lukovice i može narasti do 30 cm visine. Njezina tanka stabljika na vrhu nosi cvijet, ispod kojeg je naizmjenično poredano nekoliko dugih i uskih listova. Cvjetovi su građom tipični za porodicu ljiljana (Liliaceae), ali su oblikom i bojom specifični: veliki su i teški zbog čega vise, crveno-smeđe do purpurne boje, sa svjetlijim i tamnijim šarama. Ove šare tvore uzorak šahovnice od čega potječe naziv za ovu vrstu - kockavica. Cvjetovi su uglavnom pojedinačni, no ponekad ih se na jednoj stabljici može pronaći dva ili više. Pojavljuju se tijekom ožujka i travnja, a oprašuju ih bumbari i pčele. Osim sjemenkama, koje se razvijaju u uspravnim tobolčastim plodovima, kockavica se može razmnožavati i vegetativno, odnosno lukovicama. Kockavica počinje cvjetati tek nakon pet do osam godina, te može doživjeti starost od čak 30, a vjerojatno i više godina. Otrovnost je, pogotovo za sisavce. Kockavicu je 2016. godine izabrana za „Divlju cvijet godine“.



FOTO: SCHULZ ANDREA / DUNA-DRÁVA NEMZETI PARK IGAZGATÓSÁG



FOTO: SCHULZ ANDREA / DUNA-DRÁVA NEMZETI PARK IGAZGATÓSÁG



FOTO: MTI

Jedan od dragulja podravske flore je i crnkasta sasa koja cvjeta u blizini Daranja.

Zaštićena biljka izuzetno lijepih cvjetova pripada porodici žabnjaka. Na prostoru Mađarske zabilježeno je svega nekoliko staništa, a jedno od njih je u blizini Daranja. Ova samonikla biljka raste na travnjacima. Crnkasta sasa kritično je ugrožena biljna vrsta s populacijskim trendom u padu, te kao takva uživa najstroži režim zakonske zaštite. Glavni uzrok njene ugroženosti je

gubitak staništa i ljudska aktivnost. Crnkasta sasa je višegodišnja zeljasta biljka uspravnog izdanka i okomitog podanka u tlu. Podanek može narasti ponekad i više od jednog metra u dubinu, što omogućuje izvrsnu prilagodbu na suha staništa. Nadzemna stabljika je vunasto dlakava, visoka do 20 cm. Prizemni listovi čine rozetu, imaju duge peteljke i pojavljuju se nakon cvatnje. Dvospolni ljubičasti cvjetovi zvonolikog su oblika i vise na cvjetnim stapkama. Ocvjeće je vrlo primitivno i jednostavno, sastoji se od šest eliptičnih listića koji su izvana gusto dlakavi. Što su cvjetovi stariji, to su listići ocvjeća pri vrhu jače savinuti prema van. Između listića ocvjeća vire brojni žuti prašnici. Na izbočnom cvjetištu smještene su mnogobrojne plodnice. Vratovi plodnica su u ravnini s prašnicama. Biljka cvate tijekom ožujka i travnja. Plodovi su jednosjemeni oraščići, dlakavi i na vrhu s oko 3 cm dugim perasto dlakavim nastavkom za rasprostranjivanje vjetrom. Biljka je otrovna ali posjeduje i ljekovita svojstva, a nekoć su je koristili i za bojanje. Novčana vrijednost ove biljke je 10 tisuća forinti.

-beta-



Natjecanje u kazivanju stihova u Hrvatskom školskom centru Miroslava Krležu u Pečuhu



Hrvatski školski centar Miroslava Krležu u Pečuhu u sklopu „Dana hrvatskog jezika“ već po tradiciji svake godine priređuje natjecanje u kazivanju stihova. Kako doznajemo od glavne organizatorice priredbe Žuzane Győrvári ovogodišnje natjecanje održano je 10. ožujka. Nakon nadmetanja po razredima najbolji učenici plasirali su se u školsko finale, koje je održano u pet kategorija s po dvanaest natjecatelja.

Kao i uvijek i ove godine najviše simpatija pobrali su najbolji kazivači stihova kategorije 1.-2. razreda, koje je ocjenjivao tročlani ocjenjivački odbor, čiji su članovi bili Vesna Velin, Tímea Šakan Škrilin i Tomo Fűri. Isti odbor ocjenjivao je i natjecatelje kategorije 3.-4. razreda, prihativši tešku zadaću izbora najboljih produkcija.

U kategoriji 1.-2. razreda prvo mjesto osvojio je Mirko Imre-Győrvári s pjesmom Paje Kanižaja „Što sve stane u televizor“, drugo mjesto pripalo je Noelu Perjásu s pjesmom Vesne Parun „Neposlušne stvari“, dok je treće mjesto osvojila Janka Dolgos s pjesmom Vesne Parun „Lutka“.

U kategoriji 3.-4. razreda prvo mjesto osvojila je Inez Takács koja je recitala pjesmu Natali Šarić „Godišnji odmor“, drugo mjesto osvojila je Bojana Popović s pjesmom Ratka Zvrke „Nedovršena bajka“, dok je treće mjesto pripalo Réki Sztanics s pjesmom Stipana Blažetina „Rečenica“.

Natjecatelje kategorija 5.-6. i 7.-8. razreda ocjenjivale su Zsanett Vörös, Anna Karagity Dujmov i Alisa Iljazović.

U kategoriji 5.-6. razreda prvo mjesto osvojila je Milica Sörös s pjesmom Ivica Vanje Rorića „Sreća“, drugo mjesto zaslužio je Milan Popović s pjesmom Miroslava Dolenca Dravskog „Rodbina“, dok je treća najuspješnija bila Zara Krausz s pjesmom Zlate Kolarić-Kišur „Pričaj mi bako“.

U kategoriji 7.-8. razreda pobijedila je Dorina Puskás s pjesmom Dragutina Domjanića „Posljednje pismo“, na drugo mjesto plasirala se Zora Deák s pjesmom Marije Vargaj „Kada te netko voli“, dok je treće mjesto pripalo Irini Erić koja se natjecala s pjesmom Dragutina Tadijanovića „Kad mene više ne bude“.

Recitale gimnazijalaca ocjenjivao je odbor sastavljen od Jadranke Gergič, Žuže Kanalas i Silvestra Balića. Prvo mjesto osvojila je Dorina Fekete s pjesmom Josipa Gujaša Džuretina „Podravini“, drugo mjesto pripalo je Dejanu Boljašu za interpretaciju stihova Antuna Gustava Matoša „Utjeha kose“, dok je treće mjesto osvojila Emese Bődő, također s pjesmom Antuna Gustava Matoša „Utjeha kose“.

-BPB-



FOTO: ŽUZANA GYŐRVÁRI

U istom „čamcu“

Ma gdje živjeli ljudi se u borbi protiv virusne zaraze Covid19 u cijelom svijetu nalaze u istom „čamcu“. Sve zemlje u kojima je prisutna zaraza, a i one u kojima još nije koncentriraju se na suzbijanje širenja na sličan način. Jedna od uvedenih mjera je zatvaranje granica, odnosno ograničavanje kretanja unutar zemlje. U današnjem modernom svijetu do sada smo bili naviknuti na potpuno suprotan način života, granica nije bilo, a putovanje, čak i ono među kontinentima, nije predstavljalo problem (što je zapravo omogućilo širenje epidemije). Mnogi i sad studiraju ili rade u inozemstvu te posjećuju rodbinu, pa zabrana kretanja najviše pogađa upravo njih. Prelasci granice u pograničnom području bili su gotovo svakodnevni, što trenutno zbog ograničenja nije moguće. Najteže je onima koji su odvojeni od svojih najmilijih, roditelja, djece... Naše Hrvate koji žive u inozemstvu pomoću društvenih mreža upitali smo kako doživljavaju sadašnju situaciju, na odgovorima se zahvaljujemo i ovim putem.

Blizu, ali ipak predaleko (Hrvatska)

Zorica Lukač Puklavec rođena je u Serdahelu, a prije 15 godina udala se za Međimurca u Prelog. Zapravo, živjela je na obje strane granice, prelazeći hrvatsko-mađarsku granicu gotovo svakodnevno. Njezini roditelji trenutno žive u Fičehazu, svega 40 km od njenog prebivališta, no zbog nastale situacije ne može ih posjećivati.



Obitelj Puklavec iz Hrvatske

„U Hrvatskoj isto kao i u Mađarskoj donesene su mjere za sprečavanje unošenja i širenja koronavirusa, a uvedena je i zabrana napuštanja prebivališta, pa ne mogu posjećivati roditelje. Brinem se zbog njih, ipak su već u godinama, bilo bi mi lakše da ih mogu posjetiti barem jednom tjedno i obaviti za njih nabavu hrane, lijekova itd. Ne smijem napustiti područje Preloga. Izdaju se propusnice koju smo ja i suprug zatražili zbog suprugove mame i bake koje žive nekih 10 km od nas, koje su nam odobrene iz vitalnih obiteljskih razloga, pružanja skrbi starijim osobama, nabave hrane i osnovnih potrepština. Suprug je dobio propusnicu do Varaždina zbog posla. U Mađarsku zasad ne mogu iako su ovih dana ublažene mjere zabrane prelaska granice za osobe koje imaju prebivalište u pograničnom području u dubini od 30 kilometara (zaposlenje, poljoprivredni radovi). S obzirom da nas ima nekoliko iz Mađarske koji živimo tu u Međimurju, a imamo starije roditelje u Mađarskoj, podnijet ćemo zahtjev za izdavanjem propusnica, za prelazak granice.

Radim kao sudska tumačica za mađarski jezik, a veći dio posla (konsekutivni prijevodi) je prolongiran za nove datume, dok pis-

mene prijevode mogu obavljati od kuće. Obujam posla se, naravno, smanjuje zbog slabljenja gospodarskih aktivnosti. Moj suprug radi u prehrambenoj industriji u Varaždinu, gdje se zbog povećanog posla u nabavi radi jako ubrzanim tempom. U posljednje vrijeme se uključujem i u njegov rad, potrebni su prijevodi na mađarski jezik zbog trenutne situacije na granicama. I na njegovom radnom mjestu uvedene su mjere opreza, pa tjedan dana radi kod kuće, a tjedan dana u uredu. Tako smo ponekad svi kod kuće, malo nam je čudno, ali smo se privikli i na takve uvjete. Izlazimo samo koliko je potrebno, pratimo uputstva stožera. Djeci je teže, no moraju se prilagoditi. Naša kći Sara ide u 6. razred. U ovoj krizi nastava se odvija online, djeci to nije problem, ali im u učenju katkad zatreba pomoć. Sara pliva od svoje 5. godine, ove godine se po prvi put uspjela plasirati na državno prvenstvo i ući u prvih deset. Naravno, bazeni su zatvoreni, plivanje joj jako nedostaje. Njezin klub je dobro organiziran, stalno je u kontaktu s trenerima koji joj propisuju „suhe“ treninge koje može raditi doma kako bi zadržala kondiciju. Nacionalni stožer civilne zaštite jako dobro informira građane, u trgovinama ima svega, ali rade samo trgovine s prehranom i higijenskim proizvodima. U početku krize ljudi su u panično kupovali i praznili police, nepotrebno, jer opskrba je normalna i ima svega. Trenutno nam je najgore što ne možemo u Mađarsku, u posjet roditeljima tj. baki i djedu, iako ih kontaktiramo svaki dan.“

Svima podjednako (Engleska)

Četvoročlana Obitelj Lukač iz Sumartona 2018. godine preselila se u Englesku u grad Greater Watford (gdje je suprug radio otprije) s blizu 100 tisuća stanovnika, nadomak Londonu (kojem grad administrativno pripada). Kako doznajemo od Marte Molnar Lukač, bivše učiteljice serdahelske škole u Engleskoj je pojavljivanje virusa Covid19 građanima priopćeno krajem siječnja, a prve mjere poduzete su sredinom ožujka.

„U vrijeme prvog izvještavanja o virusu moja starija kći imala je temperaturu, odmah sam nazvala ambulantu gdje mi je rečeno da uzmem lijek i zatražim upute u ljekarni. Ljekarnik mi je rekao da se javimo hitnoj pomoći ako temperatura ne prođe ni nakon 3-4 dana. Stanje joj se poboljšalo, pa to nije bilo potrebno. Tada je već do javnosti doprla vijest da se virus pojavio i u Engleskoj, dobili smo upute da se svi koji sumnjaju na zarazu jave na telefonski broj 111, gdje će dobiti upute. Nakon nekoliko dana upozoreni smo da umjesto poziva odmah zovemo hitnu pomoć.

U trgovini gdje radim prvo smo dobili dezinfekcijska sredstva te upute o ponašanju i obveznom odstojanju, no sada već ne radim, rade jedino trgovine za prehranu i higijenske proizvode, te ljekarne. Naše kćeri pohađaju 9. i 12. razred, prvo su kod kuće ostali učenici 10. -12. razreda, a za 2 dana zatvorene su sve škole. Isto kao u Mađarskoj nastava se odvija virtualno, odgađaju se mature i tzv. „level“ ispiti, učenici će pisati testove, a ocjene će dobiti prema postignutim rezultatima i cijelogodišnjem radu. Od 24. ožujka uvedeno je ograničenje kretanja i određeno vrijeme za kupovinu (za zdravstvene djelatnike, starije itd.), a od pojedinih namirnica mogu se kupiti samo određene količine, npr. 4 litre mlijeka, 3 boce mineralne vode itd. Prema uputama istovremeno može izlaziti jedna osoba po obitelji, eventualno dvije. Muž i dalje radi, njegovo poduzeće je malo, s malim brojem radnika. U Engleskoj živimo tek malo dvije godine, nikad nismo osjetili, da bi nas kao strance tretirali drukčije, mjere, upute i usluge podjednako vrijede za sve, pomoć i eventualni tretmani svima se dodjeljuju prema jednakim pravilima. U Engleskoj živi puno stranaca, na koje je stanovništvo naviklo. Zapravo, u kriznoj situaciji živimo slično kao što se živi u



Greta, najmlađa kći obitelji Lukač iz Engleske za vrijeme online nastave

Mađarskoj, kako čujemo od naših, i moramo ostati kod kuće. S roditeljima komuniciramo gotovo svaki dan preko interneta, što smo činili i dosad, jedino će nam neko vrijeme biti problem putovanje u Mađarsku.

Beta

Kulturno društvo Kerestur pomaže u pandemiji

Kulturno društvo Kerestur, jedno od najaktivnijih civilnih udruga pomurske regije utemeljeno je 1991. godine s ciljem unapređenja kulturno-prosvjetnog i sportskog života te njegevanja mjesnih hrvatskih običaja i baštine. Udruga od samih početaka upravlja radom Seoske televizije, snima i redovito emitira priloge o mjesnim događanjima, te je inicirala osnutak raznih kulturnih skupina koje djeluju u njezinom okrilju, poput Hrvatskog pjevačkog zbora „Ružmarin“, Folklorne skupine „Mura“ i Moderne plesne skupine „Fatima“. Predsjednica Društva Eržebet Deak Kovač operativne troškove pokriva iz brojnih natječaja, nudeći mještanima kroz cijelu godinu izvrsne programe, poput tečajeva za sve naraštaje, radionica ručnog rada, izložbi, izleta, festivala, susreta kulturnih grupa, hodočašća, sportskih programa, zumba i raznih dječjih natjecanja. Pojavom zaraze koronavirusa obustavljeni su uobičajeni programi, no Društvo ni u takvim vremenima ne zaboravlja na mještane: sredstva koja su dobivena putem natječaja za Program EFOP Ministarstva ljudskih resursa i izvorno bila namijenjena za kulturne programe preusmjerilo je za pomoć u suzbijanju mjesnog širenja zaraze. Tako je pružena pomoć u obliku higijenskih paketa za skoro 600 obitelji, među kojima ima i obitelji s troje ili više djece, socijalno ugroženih, invalida i nezaposlenih.

„Naše je društvo potporom iz Programa EFOP ostvarilo mnogo sadržajnih programa, organizirali smo Dan baštine, Seosku svadbu, Narodnosni dan te predavanja o očuvanju zdravlja i razne dječje radionice. Sad je mještanima potrebna drugačija pomoć: naš zahtjev je odobren, pa smo 2 milijuna forinti za kulturne programe uspjeli preusmjeriti u nabavu sredstava za suzbijanje zaraze. Brojnim obiteljima poklonili smo higijenijske pakete s dezinfekcijskim sredstvima, maskama, rukavicama, papirnatim maramicama, WC papirom, deterdžentima, tekućim sapunom i drugim sredstvima za čišćenje“, rekla je predsjednica Društva Eržebet Deak Kovač.



Volonteri dijele pakete



Pomoć je primilo šesto obitelji

Osim potpore iz EFOP programa Društvo je izdvojilo sredstva iz svog proračuna, koja su upotrijebljena za nabavu namirnica. U teškim vremenima, kad su neki od mještana izgubili i radno mjesto, pomoć je dobrodošla. U podjeli paketa pomagalo je 16 volontera, a obitelji su se zahvalile Društvu na pruženoj pomoći.

Beta

Započeli pismeni ispiti državne mature

Dana 4. svibnja 2020. u 9 sati pismenim ispitom iz mađarskog jezika i književnosti započeli su ispiti državne mature. Prema priopćenju Ureda za školstvo pismene ispite srednjeg stupnja polagalo je 68 458 kandidata na 1139 lokacija, dok je na ispите više razine na 2119 lokacija izašlo 58 maturanata. Ispit srednjeg stupnja iz mađarskog kao stranog jezika polagalo je 174 kandidata u 73 škole. Državna matura započela je i u narodnosnim školama u Mađarskoj. Kako je na konferenciji za tisak u budimpeštanskom Slovačkom vrtiću, osnovnoj školi, gimnaziji i učeničkom domu rekao državni tajnik za vjerske i narodnosne odnose pri Uredu predsjednika Mađarske Vlade Miklós Soltész, maturalnim ispitima u školama u vlasništvu narodnosnih samouprava pristupilo je 454 kandidata, pa su tako maturanti hrvatske narodnosti polagali u pečuškoj Hrvatskoj školi Miroslava Krleža, njemačke narodnosti u Budimpešti, Pečuhu i Pilisvörösváru, rumunjske u Gyuli, srpske u Budimpešti, te slovačke u Budimpešti i Békéscsabi, dok su pripadnici grčke narodnosti maturalne ispите polagali također u Budimpešti. Naglasio je kako je u posljednjih deset godina osmerostruko povećan broj manjinskih škola u vlasništvu državnih narodnosnih samouprava, koje su preuzele 91 odgojno-obrazovnu ustanovu s 15 tisuća učenika. Državni tajnik Soltész zahvalio se roditeljima, prosvjetnim radnicima i učenicima što su i u ovom izazovnom vremenu dokazali odgovornost i istrajali u radu. Ravnateljica slovačke škole Júlia Marlok Szabó i predsjednica Slovačke državne samouprave Erzsébet Racsó Holler govorile su o slovačkom školskom sustavu i novčanoj potpori Mađarske Vlade. Sutra, 5. svibnja od 9 sati slijede srednji i viši pismeni ispiti iz matematike.



Kristina Goher

Državna matura u „Krleži“ i HOŠIG-u

Na državnu maturu u svibanjskom i lipanjskom roku školske godine 2019.-2020. u pečuškom Hrvatskom školskom centru Miroslav Krleža prijavilo se 27 kandidata, pri čemu je jedan maturant ponavljao ispите, a jedan kandidat zbog otežanog putovanja odustao od polaganja ispita. U budimpeštanskom Hrvatskom vrtiću, osnovnoj školi, đlačkom domu na ispите državne mature prijavilo se 15 kandidata, od kojih jedan zbog izvanredne situacije pandemije koronavirusa nije mogao doputovati u Mađarsku. Kandidati koji su odustali od ispita državnu maturu polažu u listopadu i studenom. Pismeni ispiti državne mature u obje škole protekli su u najboljem redu. Za vrijeme ispita u učionicama je boravilo najviše 10 osoba, uz obvezno odstojanje od metar i pol. Kandidatima i nastavnicima omogućeno je korištenje maski i dezinfekcijskog sredstva za ruke. Maturanti „Krleže“



FOTO: ANA GOJTAN

za poklon dobili su tekstilne maske s logotipom škole. Boravak u učeničkom domu „Krleža“ za vrijeme mature zatražila su četiri učenika, dok su se HOŠIG-ovi maturanti koji nisu iz Budimpešte smjestili kod prijatelja. Pismenu maturu višeg stupnja iz mađarskog jezika i književnosti u „Krleži“ su polagala dva kandidata, u HOŠIG-u jedan, dok su dva maturanta polagala ispit iz mađarskog kao stranog jezika. Ravnateljica škole Ana Gojtan i Gabor Győrvári rekli su nam da su maturanti bili pomalo nervozni dok nisu doznali konačnu odluku o državnoj maturi, a za vrijeme ispita ponašali su se disciplinirano, poštujući utvrđena pravila.

Dana 11. svibnja od 8 sati slijede viši i srednji pismeni ispiti iz hrvatskog jezika i književnosti, koje u „Krleži“ svi kandidati polažu na višem stupnju, a u HOŠIG-u jedan kandidat na višem, ostali na srednjem stupnju.

k.g.

HRT 1 – Dobro jutro, Hrvatska

Javljanje iz Mađarske (20. travnja u 8:52 na prvom programu HRT-a)

Dana 20. travnja je u HRT-ovoj televizijskoj emisiji Dobro jutro, Hrvatska gostovala glavna i odgovorna urednica Medijskog centra Croatica Branka Pavić Blažetin. Preko Skypea uključila se u program te s voditeljima razgovarala o općoj situaciji u Mađarskoj u doba pandemije koronavirusa te upoznala gledatelje s radom medijskih platformi Medijskog centra Croatica, posebice tjednika Hrvatski glasnik i Radija Croatica. Govorila je i o životu Hrvata u Mađarskoj u doba pandemije kao i načinu odvijanja nastave u školskim centrima Hrvata u Mađarskoj.



Vrijeme darivanja

Ovaj Uskrs potpuno se razlikuje od onih na koje smo navikli. Koronavirus nas je zatvorio i razdvojio. Što više solidarnost izlazi na vidjelo, to je više posla za mjesne samouprave, naročito u području skrbi o starijim mještanima. Tako je i Kujinju. Danas, 11. travnja Dóra Hegedüs, djelatnica mjesne uprave na čijem je čelu načelnica Júlija Máli, izvijestila nas je kako je samouprava obradovala stanovnike tog naselja. Svaka kuća, naime, dobila je po četiri zaštine maske, i to dvije zaštitne medicinske i dvije tekstilne maske.



Ukupno 500 zaštitnih medicinskih maski naselju je donirao Ferenc Keresztesi, dok su tekstilne maske sašivene suradnjom samouprave i vrijednih krojačica. Izradu je koordinirala Gyöngyi Morvai, dok su u šivanju maski sudjelovale dr. Viktória Hargitai, Mária Farkas, Ágnes Szajcsán Mátyásné i Ibolya Jónás Spierigné. U središtu sela postavljena je prekrasna pisanica i uskrsno stablo, na koje su mještani mogli stavljati svoje uskrsne ukrase. Svi kujinjski umirovljenici dobili su po jedan slani i slatki uskrsni kolač, poklon mlade pekarice Klauđije Kincse, čijoj se donaciji pridružila i mjesna samouprava. Istodobno, mjesna je uprava pozvala stanovnike da zbog pandemije koronavirusa ostanu kod kuće.



FOTO: DÓRA HEGEDÜS

Branka Pavić Blažetin

Prekinuta nacionalna, regionalna i međunarodna sportska natjecanja

Odgoda velikih natjecanja za ljeto 2021.

Odgodeno Europsko nogometno prvenstvo

Nakon što su zbog epidemije koronavirusa već ranije prekinuta gotovo sva nacionalna i međunarodna sportska natjecanja, Europska nogometna federacija (UEFA) zbog pandemije koronavirusa 17.



ožujka i službeno je odgodila Europsko nogometno prvenstvo, koje se trebalo održati od 12. lipnja do 12. srpnja ove godine. Novi termin trebao bi biti od 11. lipnja do 11. srpnja 2021. u istih 12 gradova, Amsterdamu, Bakuu, Bilbao, Bukureštu, Budimpešti, Kopenhagenu, Dublinu, Glasgowu, Londonu, Münchenu, Rimu i Sankt Peterburgu.

Sva UEFA-ina natjecanja stavljena su na čekanje do daljnje, a susreti doigravanja za plasman na EP predviđeni za kraj ožujka igrat će se početkom lipnja, ako to dopusti situacija.

Pod istim uvjetom nacionalna prvenstva će se nastaviti tijekom proljeća i protegnuti sve do kraja lipnja. Završnica Lige prvaka zakazana je za 27. lipnja, a završni okršaj Europske lige za 24. lipnja 2020.

Odgodene i Olimpijske igre u Tokiju

Nakon što je već ranije odgođeno održavanje Europskog nogometnog prvenstva, konačno je odlučeno da se odgađaju i Olimpijske igre koje su se trebale održati od 24. srpnja do 9. kolovoza ove godine.

Kako prenose svjetski mediji, nakon telefonskog razgovora japanskog premijera i predsjednika Međunarodnog Olimpijskog odbora (MOO) 24. ožujka odlučeno je da se Olimpijske igre u Tokiju zbog pandemije koronavirusa odgode za godinu dana. Premijer Shinzo Abe i predsjednik Thomas Bach složili su se da je to jedini mogući potez. Abe je istaknuo kako će se OI održati u cijelosti kao dokaz pobjede nad koronavirusom. Tijekom dana objavljena je i službena odluka MOO-a, što je bila samo formalnost, pošto je odgodu zatražio domaćin Olimpijade. U modernoj eri to je prva mirnodopska odgoda Olimpijskih igara od prvih igara 1896. godine. S.B.

UDRUGA BARANJSKIH HRVATA

Predsjednica Udruge baranjskih Hrvata Marijana Balatinac 6. svibnja izvijestila je članstvo o obustavljanju isplate već odobrenih potpora NEMZ-KUL i NEMZ-TAB, uslijed čega Udruga mora brisati programe predviđene za ovu godinu, pri čemu joj je iz Fonda Gábor Bethlen za pokrivanje operativnih troškova u 2020. godini 2. ožujka isplaćeno 1 000 000 forinti. Izrazila je nadu da će se u slučaju smirivanja situacije, dopuštanja manjih okupljanja i zajedničkih putovanja od sredine ljeta ipak ostvariti neki od predviđenih programa. Izvjesno je da se hodočašća u Međugorje i u Mariju Bistricu te usavršavanje za zborove neće održati, a ukoliko popuste mjere zaštite od pandemije godišnja skupština trebala bi se održati kod mišljenskog jezera na otvorenom, o čemu će članstvo biti pravovremeno obaviješteno. Planirano hodočašće u trsatsko svetište 12.-14. rujna i natjecanje u pripravljanju kobasica također ovise o popuštanju mjera te raspoloživosti financijskih sredstava. Rukovodstvo Udruge u stalnom je kontaktu i komunikaciji, izrađena su izvješća za 2019. godinu za objavu podataka od javnog interesa, Poreznu upravu i Državni zavod za statistiku, a proveden je i financijski obračun svih projekata u 2019. godini.

VIJESTI IZ POGANA

Kako donosi <http://www.pogany.hu> počela je izrada novih nošnji za nastupe pjevačkog zbora „Snaše“. Nakon što je Hrvatska narodnosna udruga Pogana u okviru natječaja NEMZ-CISZ-20-0134 od Fonda „Gábor Bethlen“ dobila potporu od 2.200.000 forinti angažirana je krojačica koja se bavi izradom narodnih nošnji, izabrane su tkanine i naručeni sastavni dijelovi nošnji, poput oplećaka, suknji i pregača. Udruga se zahvaljuje Ruži Stanić Somogyi na krilcima koje je poklonila zboru.

ZAGREB (HINA)

Hrvatska književnost kršćanskoga nadahnuća – prešućene stranice književnosti u komunističko doba – tema je četvrtoga znanstvenog skupa koji će se u listopadu održati u Križevcima, a prijave za sudjelovanje primaju se do 1. lipnja 2020. najavili su u nedjelju organizatori.

HRVATSKO KAZALIŠTE PEČUH POČETKOM TRAVNJA IZRADILO JE VIDEOARHIV

Od arhivirane građe kazališnoj publici nude se dvije predstave, koje se mogu pogledati na sljedećoj poveznici https://www.youtube.com/channel/UCJTSwuWV9AtX_BZNCoxKRrQ?view_as=subscriber.

Hrvatsko kazalište poziva publiku da u udobnosti svog doma uživa u predstavama „Goran Smoljanović-Dejan Fajfer: Majstori“ i „Antun Karagić: Svijest“, pri čemu poručuje: „Uživajte u predstavama da i vaše vrijeme brže prođe, nadamo se da se uskoro vidimo u našoj dvorani i u naseljima, gdje nas publika željno očekuje.“ „Sva ljudska mudrost je sažeta u dvije riječi – čekati i nadati se.“ Alexandre Dumas (otac)